

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Д
Е
М
И
Ј
С
К
А

СРПСКИ СИОН

Год. XV

Број 10

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ
КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 15. маја 1905.

ЗВАНИЧНО.

К 72./222 ex 1905.

Пречестнијејши Г. Протопрезвитер!

Високо кр. угарско министарство богочасти и јавне наставе у Будимпешти моли, да се опомену парох. звања, да је код државом и законом признатих вероисповести међусобна кореспонденција црквених звања (у свима јерархијским степенима) само у верским матичним (венчаних, рођених и умрлих), школским и другим званичним стварима и она кореспонденција (обично не препоручена писма, дописнице и пакети са списима) проста од поштарине, која је упућена оним властима, звањима и органима, који су безусловно опроштени од поштарине.

Решено је:

путем протопрезвитерских звања све подручне цркв. опћине и парох. звања опоменути, да се строго у својој званичној кореспонденцији придржавају горње наредбе.

Из седнице архијерејске конзисторије држане у Карловцима 22. марта (4 априла) 1905.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНО.

Две посланице

Павла Ненадовића, владике карлштатског.
Д. Р.

I.

Павел Божијеју милостију православног Епископа Карловачки, Сенски, Приморских предјелов и в Бани до воде Глине.

Благоговјејњим свјашчеником, благопочтеним Господиам официром и всем главаром, нашим в дусје свјатем чадом возљубленим обретајушчимсја в градје Плашком, в подкрилију, в цркви Божиј со всјеми сушцима Христиани, благодат вам и мир от Бога отца нашег Господа Исуса Христа, и от нашеја мјерности благословение, в сем рождества Христова постје богоугодно постјашчесја: да и того рождество в мирје, здравии и спасении, весело и радостно дочекати, всеусердно желају.

А трѣба вам јест поститисја и молити да неввидете в напаст, ибо и апостоли и вси свјати угодници Богу и Благодат свјатаго Духа примили и грјешници в себе и во покајание пришли: зато и ваша христољубија поститесја и духовне и телесне да

и душеју и тјелом примете Благодат и милост от Бога, и даст вам Господ Бог изобилие плода земнаго и всја своја мирна и преблагаја, само чисто исповједајте своја согрјешенија пред јереем отцем своим духовним, ничто неутавајушче, да пријмете разрјешение грјехов от јереја духовнаго своего, по обичају церковному от нељеже проститеја и остављајутеја грјеси в час они всја от Бога чрез јереја по словеси Христову, јеже рече: Пријмете Дух свјат и имже держите держатеја. Того ради јест нужно имјети сокрушением сердца всјакому Христијанину кајушчемусја грјехов своих чистое исповједание, имиже раздражи Бога, или повреди ближњаго своего; о сем сокрушении глаголет Давид: сердце сокрушено и смирено Бог не уничижит, и тако да уготовааетеја к причащенију страшних таин с чистим исповједанием, потомже и умилением и примирением совершеним со всеми, понеже Христос ни једнаго отлучае, сице повеље глагоља: Амин, амин глагољу вам, ашче не съесте плоти сина чловјеческаго, ни пиете крове јего, неимате живота в себје. Јадиј моју плот и пијај моју кров, во мње пребивает и аз в нем.

Сего ради ниже једина свјатих литургии, бивает јеже не бити на неј молбам и молением к Богу о наших гресјех, и Христиан котори обрјетае се приступајушча часто при литургии и общае се тајне сеј, свобождае сеја чрез тују от всјакаго искушениа и бједи дјаволскија, ибо недержает враг души повредити онаго, тјемже иже њест јако имјеет Христа пребивајушча в себје, тјемже моји благословени Христиани сподобљајте сеја свјатаго причащенија да царства небеснаго сподобитесе и рождество Христово прославите вјечне.

За дјело же сие да вашим Христоубиам поучение сие прочитавае в церкви и у мјесто нас да посјети вас, посилаем и вам нашего вјернаго ексарха честњејшаго кир Симеона Љуботину и при овом посјешчении да поберете от вас должно оставше конаке, димнице и милостињу что јесте за живе и померше душе своим учителем, родителем и сродником записали, понеже сами вједаете сего времена бједное

нашего житија содержание, да и со школьными служителми своими нужду препитанија ради терпим сами не имјеемо, а у двору ничего нисмо обрели. Того ради сего нашего ексарха препоручаем, да не само јего честно примите, и всјако јему благопријателство и послушание покажете, но и датој нам приход јему предасте, и за то и от села до села јего со честију препроводите, и за тое дјело подвигнитесе сви свјашченици и главари јелико скорие совершити и исполнити и на вашими тери то мило тнице у Плашки усердствујте отнети, а за таковое ваше усердие ми паки на св. таин отслужити будем.

Дано у Будачком 19. Ноемвриа 1744.

Павел Ненадовић с. р.

II.

Павел Божијеју милостију православни Епископ предјелом Карлшчатским, Сенским, Приморским и в Бании до воде Глине.

Всјем прочитајушчим православним богоговјејњејшим протопресвитером, свјашчеником, диаконом и причетником, племени тим Господам обер и унтер офицером, главаром же и всјем благочестивим Христианом сушчим под духовним управлением нашим, братијам љубезним и чадам в Господје благодат, мир и милост от Бога.

Между многими по долгу богоданија нам власти, попеченми о исправлении причта церковнаго Епархии нашеј, видја в нем многа нестроенија и великују в дјелах јего скудост, не суети по совјести нашеј возимјели ми страх да нејавимсеја неблагодарни вишнему. Ашче толикаја от него получив благопоспјешества, в нуждних церковних исправлении свободу имјели чина духовнаго, по милостиво дањеј мње от Јеја ц. к. величества нашеја всемилостивјејшија земалскија фиршчкини Госпожи Госпожи Марие Терезие, и благословением блажењејшаго Патриарха нашего Г. Г. Арсенија четвертаго, да непренебежем по уставу правилному уреждати, и когда нелицемјерни он судиа, воспросит от нас отвјета, о толиком нам от него врученом приставлении, да небудем безотвјетни; того ради образом преждних властеј духовних, воспријав попечение о исправлении чина

духовнаго, о пресвитерах, диаконах и прочих причетниках устав положити, понеже кромје сего не без страсти и поползнове-нија свјашченослужителие бивајут, и ашче наставлени небудут, того ради вјашчше неберегут о своих должностјех, тјемже со соборним согласием нашеја епархии честним клером и славнаго народа почетом онде сабратим главари установихом, прибавле-ние о правилах причта церковнаго, по ко-тором следујушчем здје правилу имјејутеја всјакаја духовнаја дјела в церкви Епархией нашеја управљатисја, и повељеваетсја през-витером, диаконом и прочим причетником нашим, имјети сие за крјепкое и силное правителство, и по нему в будущее службу и дјела духовнаја кершити, и судом того опредјеленим доволствоватисја, и без всја-каго прекословија во всем, под великим за противленија и ослушанија наказанием, или наипаче, ашче нехошчет лишитисја своего чина и фаре, должни сунт слушати и исполњати.

О подајаних пријатија и поклонених Божественних таин.

Вси убо свјашчено служители, должни сунт с подобајушчеју честију совершати во храмје Господни служение свое, и тајнам Божиим творити поклонение свјатољепное, и часто о пријати таковаго дара тшча-тисја. Приходствиже јереи и прихожан своих о том да поучајут, јеже би в чи-стој совјести, всјаки пол ашче возможно в праздници, ашче ли же ни, вејачески в четири пости в љету приуготовљалисја на то, должни убо сунт смиренным и чистим тјела устроением приступати к сиецевим тајнам божественним.

Ашче убо кромје постов четирех оби-чних приступити к свјатому причашченију восхотјат, седм днеј преже да постјатсја, в молитвах церковних и домашних преби-вајушче (сиеже не в нуждје, в нуждје бо три или једин дењ да постјатсја точију) и предуготовљајушче себе к чиному исповје-данију грјехов своих. Сушчиже во супру-жествје, от супружескаго совокупленија в тија дни да воздержатсја всјако. Пред осмим же днем, да исповједјат пред јереем всја грјехи своја, с вечера ничтоже да вкусјат, немогушчи же јуности или пре-

старјелости ради, всјакако с вечера воздер-жатисја ничтоже јадше, мало что да вку-сјат. Ог полуношчи же всјакако вси да воз-держатсја, в молитвах же, поклонах и ду-ховних размишлених да упражњатсја је-лико мошчно, готовјашчисја, и неумјејущим писаниа, и в растојаних от церкви дал-њем. Јереј правило и в домје им како кому да завјешчае.

По утрених же обичних молитвах цер-ковних, вси причашчатисја имущчи, неум-јејущчиже чести, да останутсја в церкви, во јеже слушати от јереја чтомое к свја-тому причашченију правило, и обичнија часи, умјејущчиже чести, и сами во своих домах сија прочести себје могут.

В начаље свјатија литургии да сабе-рутсја вси в церков, и всеја свјатија служби со страхом и благоговјением сто-јашче да мољатсја и слушајут.

Во времјаже причашченија да присту-цјат чином, в глубоком смиренни и Христу истинно в тајнах сушчемо под видом хљеба и вина до земли киждо да поклонитсја јединошчи, руцје к персем крестообразно согбење имущче, и Христа распјатаго испо-вједајушче, и љубов к нему имут.

Приемшеже честно да поглотјат, и по утертии уст покровцем свјаченическоју, лобизајут крај свјатија чаши, јакоже самое Христово ребро из негоже истече кров и вода, и отступивше мало, клањајутсја не до земли ради охраненија пријатих таин, и стојат на своих мјестјех, неглагољущче друг с другом, ниже да пљујут дондеже антидор и вино со укромом подаетсја им, и до скончанија свјатија литургии даждут неисходно и молитви благодарителнија по свјатому причашченију да совершат.

Вјестно тебје буди о јереју, јако ашче мнози будут причастници, никакоже да дерзнеши (недоставајушчу в свјатој чаши божественија крове или тјела) прилиги вино или хљеб прости всипати, смертно бо тјашко согрјешити и изверженија казни подпадеши. В таком убо случаи, до утриа повели иним пождати, и служив причасти тија, или от кивота хранимија болних ради божестве-нија тајни всивли во свјатују чашу и при-части тија по обичају. К сему входјашче в храм Божиј свјати и зрјашче ко свја-

тому олтарју со страхом достоодолжное поклонение сотворјајут свјашченослужители и вси људие во храмје бо стојашчи, мъети на небеси пред самим Богом стојати, и молитви Богу, јако сушчему објешчање.

Во олтарже входја, всегда прежде главу открив, и поклонение сотворив вниди, и к божественому престолу приступив, низајшее сотвори поклонение, и все жеже ашче во олтарје дјејеши, со всјаким смиреннем и благоговјением, јако пред лицем Бога ту сушчаго дјејствуј, исходјаже такожде первјеје божественим тајнам низко поклонивсја изиди.

Јегда јектенију пред свјатими царскими врати глаголеши, всегда первјеје благоговјејно главу открив поклонисја, и тогда начинај, такожде скончав поклонисја и отиди. Сим же образом и јегда прикључаетсја мимо свјатих царских дверей ити, никогда же мимо свјатих царских дверей ити не поклонивсја.

На конец же совершив всјак свјашченослужител и причетник церкви во своем чине ношное, утреее или дневное, или вечернее церковное служение, воздажд Господу Богу поклонение благоговјејно, јако јему сие от тебе, и от људей всјех пријатно јест. Ибо таковаго ради свјатим божественим тајнам поклоненија и всопаствје хожденија, особнују и изобилнују Благодат от Христа Бога получит киждо.

Олтарју служашчија, сие јест пономори, должен јест јереј зјело учити, јако да велиим страхом и трепетом, и всјаким благоговјением входјат во свјати Божии олтар, и свое им надлежашче дјело сотворјајут, вједушче јако тамо присутствєе Христос Бог наш на престоље, входјашчеже и исходјашче, низко да поклањајутсја. Престолаже Божественаго, пачеже самих божественых на нем сушчих таин, такождеже сосудов служебных, и иных свјашчених вешчеј, никакоже прикоснутисја да дерзнет, да не в грјех впаднут, развје свјетилников и свјешч, кадилници и иных менших свјашчених вешчеј.

Чести ради божественых таин, никтоже от несвјашчених во свјатий олтар да входит: жениже никогда. Пономари, часто

исповједајушчисја и божественим тајнам причашчајушчисја, трезвеноже и благочестно во добродјетелех пребивајуши.

Сиј пономари должни сунт: просфори, вино, воду, тимиаи и огнь во олтар ввєсти, свјешчиже вжигати и угашати, кадилницу же и теплоту приуготовљати, и јереју подавати, олтар вес чино и часто ужести и очишчати, сиеце земљу от всјаких уметии, јакоже и стјени и верх кровви от праха и паучини.

Престолже и жертвеник јереју тачију, диакону или иподиакону очишчати и истирати, во жеже николиже обрјестисја на них прах или уметију коему, да некоснетсја со грјехом свјашчених не свјашченаја рука.

В церквиже и паперти, пономори, такожде образи, стјени потолок, кровли, от праха и паучини, земљуже от уметии часто очишчати должни, уметиаже олтарнаја и церковнаја недостоит на мјеста непотребнаја изметати, но или в рјеку, или в неходном и непопираемом мјестје. Ксему не тачију јереј и олтарни свјашченослужители, но вси благочестиви Христиане, ашче в церкви, ашче к болним несоми божественија тајни узрјат, богољешним поклонением да почитајут. Такожде и в храм свјати пришедше, во всјаком пјени почину или уставу церкви клањатисја Господу в молитвах когда колико и како вси тшчательно да сотворјајут, и начатки усердија трудов своих, молби, моленија и благодаренија да приношајут.

Пјенијаже и чтенија церковнаго во извјестии да слушајут вразумљајушчесја по апостолу во псалмјех и пјениих и пјеснех духовных, и во чтении свјашченаго писания, и учителиј св. церковных, и појшче Господа Бога в сердцах своих непрестано, и сего подобает јереју прихожан и дјетеј своих духовных, всегда научити, да вједјат вољу в том Божију и повєление матере своеја церкви.

Вједатиже и сие јереем подобает, јако вси Христиане јединија вјери, јединија церкви нашеја, отлученија и кљатви неимушчи на себје, и покајание исповједију чисто приносјашчи, живущи благочестно, и от духовника неимушчи запрешченија на времја: тјела Христова и крове јего с подо-

вајушчеју честију да причастјатсја. Такожде и подраслија отроки, имже пријатна исповјед, и малија младенци по обичају цркве подобает за вјеру приносјашчих тија сподобљати свјатих таин, во освјашчение душ и тјелес их и в пријатие благодати Господни.

Недостојниже, вејачески от таковаго таинства отлучени да будут, иже кљатву на себје от Епископа, или запрешчение отца духовнаго, и отлучение кое имущи, и јавни грјешници, блудници, и блудници наложниц имјејушчи, и самија тија наложници прељубодјеј, лихоимци, чародјеи, ворожбити вејакија, свјатотатци, картовники, зеришчини, хулники, срамословци, и вејакое безчинство, зазор и укор творјашчи, и ини сим подобни и сиј донељеже истинно непокајутсја, и плоди достојни покајанија несотворјат, и саблазни их же јавње содјејаша и содјејевајут, покајанием своим јавлено непотребјат, причастја свјатих таинств никакоже да сподобјатсја.

Сокровених грјешников, тако исповједајушихсја, исправљај благоразумно, јеже би не израсл киј соблазн иним људем от таковаго презорства, и тое би лице в подозрјении несостојалосја, и во дерзост на пријатие небило причастјасја или отлучајасја.

Изумленим или обмершим, божественја тајни подавати никакоже достоит, точију јегда в себе приходјат, и умни и во сочувствии от обумертивја бивајут, и јегда в сокрушении сердечном исповједание грјехов своих творјат, к цркви приходјат, Богу молатсја и церковних молитв слушајут: изрјаднее же ашче ни једина бједа недостоинства в них обрјетаецсја, да причастјатсја тогда. За истинное убо благочинное и правилное смотрителство, јеже благоугождати Господу Богу вејаким тшчанием, и хранити церковное предание в чистоту тјелеснују и душевнују, по всјуду људем своим даст Господ мир и милост и благоденство всјем благочестно живущим на земли. По сем и наследие в небесјех всерадостних вјечних красот подарствит, јеже и буди получити христијанским православним душам благодатију Исус Христовоју, и предстателством всеславнија пречистија

дјеви Богородици Марии, и молитвами всјех свјатих. Амин.

Павел Ненадовић с. р.

* * *

Значајно је, да је владика Павле Ненадовић, као што рече у уводу, ово „Прибавление“ прописао у договору са свештенством и световним народним поглаварима.

Ненадовић је много полагао на исповест, и у том је погледу издао много посланица.

Као митрополит је сваке године издао такву једну посланицу, од којих ћемо неке навести, а особито је значајно његово упуство за духовнике, који су ишли по селима на исповедали.

У Карловачкој је митрополији давно и давно престала установа духовника — довика.

Патријарх Јосиф Рајачић био ју је обновио, ну, пошто је и у томе био и сувише претерао, и захтевао „невозможно“, а уз то се и огрешо о учење наше цркве — као што спомену владика Никанор Грујић у својим „Мемоарима“ или „Автобиографији“ (в. „Богословски гласник“ 4. св. VII. књ. стр. 265.); наскоро је и она престала, као што обично и многе друге установе код нас немају дугог века.

Од патријарха Рајачића исповедне установе, одржала се још једине установа „свештеничке исповести“, која, како се данас на неким местима врши, боље да и она престане.

Ако ико, а оно бар свештеници односно окружне проте, треба да настоје на томе, да се свештеничка исповест обави са оном побожношћу и онако, с каквом и како треба да се обавља.

Ал' кад помислимо, да на њу долазе многи свештеници без икакве побожности и скрушености, шта више, многи не могу ни толико да се уздрже, да јавно у ходнику и пре исповести не пуше, а после исповести иде се у гостијоницу на пиво, где се јавно пуши, а за тим на ручак или у гостијоницу, или код проте, где се не само опет пуши, него и пева и пије у „веја тјашкаја“; онда, онда — — —

Не би с горег било, да се код нас поново уведе установа духовника-довника, ал та установа да буде и савремена а и корисна.

Дела млада браћо, опробајте своја пера на овој теми. Ми ћемо Вам дати нужне грађе о старим духовницима-довницима и значају исповести.

Хришћанско спремање

за брачни живот и дужности оних који су у браку*.

— Добривоје Николић. —

Ваша Светости!

Пречасна господо!

Врло поштоване госпође и господо!

Постоје три друштвене заједнице у свету, које имају свога темеља у човечјој природи. То су породични живот, грађанско и религиозно друштво. Све те заједнице служе унапређењу опћих човечанских интереса и врло су важне за остварење вечних и временитих блага човечјих, при чему особиту улогу врши брачна заједница. Без добро уређеног брака нема добре породице, а без хришћанског брака није могуће замислити хришћанску породицу са плодовима благодати св. Духа, која се у тајни брака излива на брачне другове. И баш то уређење брачних одношаја, постало је данас једним од актуалних питања друштвених наука, којим се живо баве и најобразованији кругови данашњег друштва.

Ко се данас интересује за питање о браку, наилази у светској књижевности на читав низ питања, која су врло важна и која је тешко решити правилно, ако се пусти из вида благодат Божја, која се излива у хришћанском браку. Тако се при расправљању о браку намеће питање о његовој суштини и важности, о форми склапања му, о благослову брака црквом, о узроцима развода и условима склапања му и т. д.

Немогуће ми је дотаћи се свих тих питања ма и у најкраћим потезима и изла-

* Читано у свечаној седници богословско-књиж. друштва „Слога“ на дан Три Јерарха 1901.

гати хришћанског учења о њима. Жеља ми је само, да овом приликом проговорим о неким питањима која се односе на *спрему за брачни живот и на дужности, које треба да имају они који су већ у браку*, а које су дужности воља и захтев самог божанског установитеља тајне брака. Молим зато врло поштоване слушаоце, да моје напомене о дужностима које истичу из тајанственог достојанства хришћанског брака, а о којима желим говорити, — изволе саслушати као кратко изведено учење наше св. православне цркве о том предмету.

Но пре него што се унустим у набрајање тих дужности, а ради правилнијег појимања истих, споменућу *појам, сврху и дејства* хришћанског брака по учењу св. православне цркве.

Брак је могуће са две стране посматрати: као закон природни тј. установу Божју, и као тајну новозаветне цркве, која освештава тај закон. У овом се смислу под именом тајне брака разуме таково свештенослужбено дејство, у коме се лицима што у брак ступају и пред црквом се на брачну верност заветују, даје одозго благословом свештеника божанствена благодат, која освештава њихову брачну везу и подиже је, да је слика духовног сједињења Христа с црквом и која им помаже, да са благословом постигну све сврхе брака. Слично одређују суштину брака и наши црквени канони. У Крмчији читамо, да је брак свеза једног мужа и једне жене, заједничка судбина целог живота и узајамност божанског и људског права. Брачна свеза обухвата целог човека а не само једну страну његова бића, а фактичним се може сматрати само онај брак, у ком се сви елементи мушке и женске индивидуалности сливају слободно, узајамно и свестрано и у такав савез, да постају једно тело и једна душа. Према таком појму о браку и брачном животу можемо ми разликовати три битне *сврхе* установе брака: *Прва* је сврха одржање и множење човечјег рода, која се сврха види из речи самог Бога, кад је благословио прво саздани пар (Бић. I., 27. 28.). У тој сврси брака садржи се и она, — да би се рађала и множила чеда цркви Божјој, у коју је позван сав род

WWW.UNJLIB.RS

човечји. Друга је узајамно потпомагање мужа и жене на путу земаљскога живота (Бић. II., 18.). Ка тим двама сврхама брака после пада човечјег придође још и *Трећа*, наиме, да послужи да се зауздају греховне жеље, које се пробудише у природи човечјој и да буде лек против неуредних нагона чувствености (I. Коринћ. VII., 1. 2)

Да видимо сада, које су *дејства* божанске благодати, која се даје у тајни брака. Невидљива дејства благодати, која се даје тајном брака, састоје се у том, што ова тајна чини, те је њихова брачна свеза слика тајанствене свезе Христа с црквом; а посебно та благодат: 1) освештава и одухотворава брачну свезу двају лица (I. Сол. IV., 3. 4.); 2) утврђује брачну свезу њихову неразрешивим свезама (Мат. XIX., 6.); и 3) помаже хришћанским друговима, да кроз сав живот савесно испуњавају међусобне дужности једно према другоме по високом обрасцу најсветије свезе Христа с црквом.

Само се уз помоћ те благодати дају појмити и лако испунити заповести св. апостола Павла, да мужеви љубе своје жене, а жене да слушају своје мужеве у свему, као што Христос љуби цркву а она се њему покоравала. Таквом високом обрасцу подражавања било би немогуће брачним друговима због слабости човечје и немоћи његових сила и способности, кад се оне не би поткрепљавале особитом Божјом благодати. Но како ћемо доћи до те благодати, ако нам је Бог подари; како ћемо је задржати, да нам свагда у животу светли?

Брак је тајна новозаветне цркве и као што се за сваку тајну мора хришћанин нарочито слободно и вољно спремити и тада ју тек достојно примити; тако се и од хришћанских младенаца захтева нарочита спрема за примање тајне брака, и кад је приме и кад се излије на њих Божја благодат, морају се вршењем нарочитих дужности у брачном животу супрузи сматрати, да ту благодат задрже за цео живот, јер једино уз помоћ те благодати ће моћи вршити међусобне дужности срећно и успешно.

И тако сам дошао на то питање, које

и јесте предмет моје беседе, наиме: како се хришћани могу достојно спремити за примање тајне брака, и кад је приме, како могу свој живот у браку срећно водити?

Из тога што је брак уздигнут на степен св. тајне, излазе за оне који хоће ту св. тајну да приме или су је већ примили, врло важне дужности, од којих ћемо данас неке посматрати, и то дужности 1) за оне, који хоће да ступе у брак; и 2) за оне који се већ налазе у том стању.

I.

Главне дужности оних који хоће у брак да ступе, могу се у две речи свести: Морају тај корак добро *промислити* и за њ' се добро *спремити*.

A.) Брак је св. тајна, а брачни одношај је свети одношај. Зато не сме нико примати те тајне лакомислено и непромишљено. К томе је брак врло важан одношај, а ступање у њ' је корак од важних последица, од кога за оне који га чине зависи и вечна и временита срећа и уједно корак који се тешко може повући, кад се једном учини. Пошто је наиме брак св. тајна, то је он у идеји неразрешив, осим у случају смрти. Св. апостол Павле у име Господа забрањује мужу и жени да се радвајају, жена да не оставља свога мужа, а муж да не отпусти своје жене (I. Кор. VII., 10. 11.). Зато се врло великој опасности излажу они, који лакомислено и непромишљено ступају у брак.

Кад неко хоће да купи кућу или другу ствар, он се дуго промишља и посматра је, јер зна да кад једном уговори куп, не може више одустајати ако се и каје, и не ће добити свога новца натраг, него се мора држати уговора. А ко у брак ступа, тај продаје некако сам себе и обећава, да ће припадати будућем брачном другу, да ће с њиме живети и код њега остати у добрим и злим данима. Ако дакле добије особу, с којом може живети хришћански, срећно и задовољно, у љубави и слози, тада је осигурао себи добар део свог временог живота па и свог спаса. Добије ли пак друга нерелегиозна и неморална, који је још и суров, свађалица и нијаница; тада је потписао и запечатио и своју земаљску

срећу на често и свој вечни спас довео у спасност.

Како би дакле озбиљно, зрело и темељно требао сваки да промисли о свом кораку кад хоће да ступи у брак. Како озбиљно размишља и испитује себе и од других бива испитиван човек, кад хоће да ступи у монашки чин, јер зна да је целог свог живота везан, кад једном свечано положи св. завет. Па таки барем има годину дана на размишљање пре него што положи тај завет и може за то време и иступити. Али у браку нема времена на размишљање, него са закључењем ступа та свеза на снагу, а муж и жена се спајају везом за цео живот. Како би дакле, — понављајмо опет, зрело и озбиљно требали сви да промисле, кад се одлучују на овај корак! Колико би многи супрузи дали за промену своје брачне судбине, о којој нису довољно промислили пре ступања у брак, али сад је све касно!

Зато би сваки хришћанин кад хоће да ступи у брак требао добро да промисли: а) да ли да се жени и удаје, и б) с ким односно за кога?

Најпре ћу говорити о томе, да ли и ко треба да се жени односно удаје?

а) Неки младићи замишљају брачни живот као нешто лако и угодно, а не размишљају о његовим озбиљним дужностима и великим теретима, ни испитивају да ли су на то од Бога позвани, него се тако рећи затрчавају у брачни живот, да набрзо виде, како су се горко преварили и како брзо руже прецветају, заборављају или не ће да знају за речи Спаситељеве, да не могу сви узети на себе то бреме него само они, којима је дано, па ко може примити нека прими (Мат. XIX., 11. 12.) Ко дакле уопће може доћи и дође у такав положај, да прими ову св. тајну, треба добро да размисли, да ли је од Бога позван на брачни живот. Ступање у брак је данас додуше у многим државама од стране световне власти а по т. зв. грађанском брачном праву дотичних држава врло олакшано; али пред Богом и својом савешћу је сваки кад хоће да ступи у брак дужан строго се испитати, да ли је то за њ Божја воља и да ли му је на спас.

Ако неко нпр. није здрав, а може му се предсказати да не ће дуго живети у браку, и да ће му се деца болешћу окужити, а друг да ће му бити несретан, тај би се требао оканути женидбе. И ко не може породице хранити, не треба ни да је оснива. Ко брачне дужности не може вршити, не треба ни да их се прима. Ко сам није васпитан, ни децу не може васпитати. Ко ме је хришћанска наука сасвим непозната, како може таки своју децу учити и образовати у закону Божјем? Или како може неко бити позван да води домазлук, ако се ни у каквом домаћем послу не разуме?

Озбиљно дакле ваља да се испита младић, кад мисли да ступи у брак: да ли је за мене Божја воља, да брак склапам? Имадем ли за то воље и способности, да могу извршавати тешке брачне дужности Божијом помоћу? Имадем ли чисту намеру да испуним вољу Божију и осигурам спас свој и спас оних, које ће ми Бог поверити? Па ако је у недоумици, треба да се саветује са својим свештеником и својима, а у сваком случају да се моли Богу побожно ради олакшања, да Божју вољу упозна.

б.) Но ако и мисли, да је сигурно дознао, да је позван у брачни живот, мора младић још и то промислити, с киме да ступа у брак? По каквим начелима треба ту да бира и какве околности треба да избегава? Тих околности и прилика имаде врло много. Ту долазе питања и лична својства субјекта, с којим се мора ступити у брак, и породични и грађански му положај, његов материјални иметак, убеђење итд.

(Наставиће се.)

П и с м а

Лукијана Мушицкога писата Севастијану Илијву.

Приопштио

Д. Р.

(Свршетак.)

Пошто је Мушицки раскинуо пријатељство са Илијћем, и међу њима наступила највећа омраза и гонење од стране Мушицкове, Мушицки је дописивао са јеромонахом Јоаном Јовичићем, администратором у Фиуми.

Илијћ је дошао до тих писама Мушицких, те ћемо и њих овде навести, да се види како

је мислио и радио Мушицки против Илијћа кад су се посвађали.

По савременом — доставерном — причању, прави је повод њиховој завади био ово.

Мушицки је хтео да дође до својих писама, што их је које кад писао Илијћу, и до његових рачуна, које је сам одоставерио као исправне, те је заповедио слуги 27. Јануара 1835. да упрегне и да га вози у Гомирје. Са собом је повео и секретара.

Илијћ дочекује за то, те најми кола и заповеди кочијашу да га одвезе пречим путем у Гомирје и да тера што може боље.

И он стигне пре Мушицког у манастир и склони што је требало склонити.

Кад Мушицки стигне у манастир, Илијћ га дочека, те како је био много јачи од Мушицког, зграби га, стисне га, да су му кости пуцале, те га бречи на земљу.

То није нико видео.

За тим отиде у своју собу, обуче мантороз и метне камилавку на главу, те га с братиом с добродошлицом поздрави.

Мушицки га на сву меру изгрди, назвавши га пустахијом и почне га гонити, из чега се изроди између њих велика парница, за чије је трајање Мушицки и умро.

Из тог су времена постала ова писма.

I.

Честни отче Јоане, Нам љубезни!

Из прикљученија копии консисториалнаг писанија, јеже ко братству манастирја Гомирија видјети можете причину вторичнаг пришествија во Фиуму јеромонаха Данила Вукелића и слуги манастирскога, иже и преже возил бје јего во Фиуму. Ашче с учителем Лазарем Кирићем от страни тамошњаг магистрата, по требованију консисториума, содјелано јест, јавите абие судцу пришествие јеромонаха и слуги манастирскога, иже с учителем соочени бити имут, и по учрежденију сего упутствујте јеромонаха и слугу, либо дајте отвести их, аможе надлежит.

Приуготовите их, да готови будут к њатвоју потврдити требуемое, и да во самом дјеље потврдјат, ашче судии восхотјет — кол скоро требуемое освидјетелствуует, наложите им именованним, да абие возвратјатјеја в манастир. Сообщенују вам копију возвратите Нам, прикључивше ју писанију вашему, в немже веја обсто-

јателства касатисеја имушчаја учитеља Кирића, пространее списати и описати возимате.

В Карловцје 13. Септ 1835.

Лукиан Мушицки
Епископ.

П. п. Приходјашчаго из Босни свјашченика јереја Павла Карановића, от гоненија Турков, једва бјегством живот свој спасаго, пријмите пријателски и угостите; проведите јего ко јединственим членом общества и будите јему спомошчник во прошении милостињи.

Л. М. Е.

II.

Честни отче Јоане!

От онаго времена, како јеромонах мон. Гомирја Данил Вукелић, во Фиуму послан бје по здјешнему налогу, јеже соочену бити јему с Лазарем Кирићем, во вједомом вам дјеље, до сего часа тамошни магистрат ничегаже писа здјешнему консисториуму.

Ашче би ви, без компромисии моеја, мудро чрез вице нотариа, или обер нотариа магистратскога, дознали посљедствие (Resultat) онаго изследованија в копии, или поне изустное извјестие, и мње абие сообшчили, зјело драго би ми учинили. Потшчитесја убо о сем безмолвно, мудро, но рачително. Обрјашчите праву причину, чесо ради магистрат не писа консисториуму.

Друго же јест, јеже вам во величајшеј тајности препоручити жељају, ово: освидјетелствовано уже јест и к њатвоју потврдјено, јако игумен Севастиан Илијћ в ношчи измежду 27. и 28. Јан. т. љ. јегда аз с фишкалом консисториалним идох в манастир, преже мене на четврт часа внишед в манастир, толико актов чрез вертоградара и кочиаша сокрити то в корчму, то на таван шталски дал јест, колико једин человек објеручке, сие јест на руках носити может, поелику вертлар четирижди а кочијаш трижди така носјаху. Из сего видитеја, јако игумен Илијћ седмижди либо седм крат в ковчезје своем акта писмена либо консисториална носил из Карлштата — из архиви епископскија — в манастир, јако тат и разбојник, и по тому, что и в дому моем во ормањех јего соби и в манастирје обрјетена сун крадена акта консисториална, и крадени книги моја, и во ормањех онијаже соби јего во манастирје.

Не могу вам доволно описати нужду, јеже обрјести сију неслишану кражу, сотворену ка-

WWW.UNS.LIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дугером својем Благодјеју и епархијској Архивје. — Здје препоручају вам, да ми веја искуства ваша јеже скорјее, колико знате и дознате от седе сообшчаєте, нарочно же от онога времени, јегда предречени млади калогер бист тамо кунно со оним босанским свјашчеником Павлом Карановићем, на подобие ланца историческогого, што оногда слишасте от Кирића, от Зори, зане ониј Босанац добри сказа ми, јако Зора млогоја противу мене глагола, без сомњенија за љубов игумену и корист сего посљедњаго; што посље онога времение знаете сказати о Кириће, о Зорје; што и коим намјерением говораху и говорјат сиј о игумене и о мње; — знаете ли, водјат ли каковија кореспонденцији, либо сонадписованија между собою игумен, Кирић и Зора; знаете ли каковија сљеди, гдје би и у кого би била она акта.

Вејачески потшчитесја дознати, ашче не у Зори она акта сокровена бити имут. Изобрјашчите сљеди к сему; то средством словес Зори, то чрез Кирића, то чрез служавки Зори, јаже вјеројатно узнает сказати, како акта она принешена и сокровена биша. Открите свободно, што и нарочно кијми слови говорит Зора противу мене. Открите, што и како дјелаетсја во общество в смотрении церкви рачунов и общаго согласја.

В Карловце 23. Дек. 1835.

Лукиан Мушицки
Епископ.

III.

Честни отче Иоане!

В посцјешности оволико: јесте ли што доселе болше либо множае дозвали, во смотрении онога вопроса, у кого би она акта консисториална. Илијнем игуменом украдена, тамо держима била? Имјесте ли болше знаков, јако у Зори бити имут? Ашче несут у Лазарја Кирића? Гдје јест сеј скитница? Чим бавитесја? От кого препитание имат? Какова распрја јест между Зороју и обществом?

Ашче не би комисја консисториална добро средство била за примирение?

В Карловце 20. Јан. 1836.

Лукиан Мушицки
Епископ.

IV.

Честни отче Иоане!

Лазар Кирић обрјетаетсја за ниње здје в Карловце. Особенаја судба пригна јего сјемо. И-

шчет у мене милости и покровителства. За то многа важна открил ми јест, јаже орудие игумена граничар Георгиј Маравић, бунтовник посреди народа Гомирскаго, предприемљаше и јешче предприемлет противу мене. Јего изступленија в том криминална сут. Откри ми Кирић, јако Маравић њеки пашквил против мене отпавил бје тамо на него, но мнит, јако тојже пашквил, јему уже из Фиуми отшешну, в руцје ваши пријти имјел. Ашче такови добиете, послите ми јего абие, не остављајущче копии у себе. На вејаки случај скоро отговорите ми.

Јавите ми, која бише жертви холери из фамилии сербских.

В Карловце 21. Авг. 1836.

Лукиан Мушицки
Епископ.

V.

Благоговјејни Администратор!

Посљедним писмом вашим полученоју вјестију, јако игумен Илијћ пришед в тамошни град посјетити хотјел барона Портнера и гражданина Матковића, и не обрјет их печална себе показа и за то абие возвратилеја јест во Гомирје, позоватисја желает консисториум.

Ви ми достовјерним сотвористе писанием нашим, јако онаја утаенаја игуменом акта и писанија, коих консисториум ишчет, Зорје на сохранение предана бити имјеша. Опомјанитесја словес учителя Кирића, јаже вам в смотрении сих писем и актов поворил јест. Из нињешњаго поведенија игуменова с величајшим повјерением заключају, јако Зора писанија и вешчи, себје от игумена повјеренаја, предал јест то барону Портнеру, то Матковићу. Того ради пишет консисториум славному Губерниуму, просја, да би сеј них двух — Портнера и Матковића — принудила ко изданију оних писем и вешчеј, тако убо, да во случаи отрицанија, заклетје их подвергнет, писанаја — негли обрјестисја имущаја — сјемо послет. Два свидјетелства, присјагоју подтверждена о затаивании и сокритии оних актов и писании и вешчеј приложена сут писанију. Копију сего вам послају, да бисте средством добраго пријатеља коего у Губерниума наипаче секретарја употребление взјали. Добро с тјем предвјерителње договоритесја. Молите јего, да к цели нашеј споспјашествует вејачески и вејемии силами.

Ашче онаја, ихже ишчем, помошчију јего

wwобрјашчем, десјат дукатов в златје на смет мој — позајмивше гдје — дадите јему. (Илијџ ста-вио!!). За тјем предадите писание президенту, и молитe за доброе съедствие прошенија нашего. Настојте и ви всјачески. Јавите ми абие, јесте ли сице учинили. За тјем далшаја јавите.
У Карловцу 20. Ноем. 1836.

Лукиан Мушицки
Епископ.

VI.

Честни Администратор!

Писание оно ко Губерниуму в смотрени игу-мена послите ми вспјат, куно с копиеју оногo, с толикими извјестијами от страни вашеја в смотрени тѳгоже самага предмета, колико оних дати можете, нарочноже апче воистину Пор-тнера и Матковића посјетити хотјел, — знаестеја ли о том в домјех сих.

Ви мње ничего не писасте, говорил ли что игумен с Вами, что би мње знати требало. На совјест возлагају вам, да о вејех сих обширно ми жеже скорјее отговорите

В Карловцје 23. Ноем. 1836.

Лукиан Мушицки
Епископ.

П. п. Јест ли јешче кого игумен посјетил; что у таковаго дјелал. То знатисја может сред-ствием домашних и пр.

VII.

Честни отче Јоане!

Когда уже предадoсте писание вједомо Г. Губернатору, вспјат не требују јего; да паче заутра јешче и другое в сојузје с первым посљу јему. Господар Кисин открил ми јест, јако игу-мен Илијџ у Реналди инспектора бил, и толи-каја и толикаја обстојателства повјествуе јако мнитисја может, јако игумен негли вас прелстил јест, сказав, јако Портнера и Матковића похо-дити хотјел, а вмјесто сих походил Реналди, не хотјев о сем сказати вам. За она обстојател-ства, јаже касајутеја Реландиа, вопросите Го-споју Кисин, что она слшала в дому Госпожи Вуковић от дшчере Г. Реланда. Оно пријател-ство между игуменом и Реналдом допушчае вјеровати, јако вједома писма, акта, вешчи у него хранима биша, и јако или и ниње у него обрјетајутеја, или уже игумен взјал их јест от него. Обое сеј Господин — напоследок под кљатвоју — открыти возимат. Сообщите и саја

вједомому пријателју вашему. Совокупете рече-наја обстојателства. Заутра получите другое писание, јакоже рекох.

У Карловцу 26. Ноем. 1836.

Лукиан Мушицки
Епископ.

VIII.

К числу 774.

Честни Администратор!

В сојузје писанаго отсјуду славному Губер-ниуму писанија од числом 2.774. паки пишетеја от страни консисториума в смотрени онагоже предмета с тјем далшим прошением, да своим путем и инспектора Реналдиа ко слову притја-гнет в смотрени затаиваних игуменом Илијџем, пријаталем јего, писании. Велико вјеројатие јест, јако у сего Г. Реландиа биша на сохрании вешчи игуменови. Дшчи онаго в дому Госпожи Вуковићки говорила јест, јако игумен тепљејше увјерјал јест отца јеја, јако он игумен никогда же забудет пријателства јего. Апче игумен вешчи сокритија и отнеси јест, можно би било из него истјагнути, каковија биша онија вешчи, писанија ли или что друго, и что нарочно; ко-лико их. Легко вјерују, јако веја сија трудна сун и деликатна, а зјело трудно и деликатно јест честних људеј принуждати ко изложенију. — Но да будет им пред очеси, јако не идетеја противу них, но противу игумена, худа монаха, обманитеља, прелститеља и грабитеља чужих вешчеј; јако чест их не страждет, јегда они сами споспјешествујут обрјетенију истини и общчаго добра.

Поздравите онаго пријатеља, да постараетеја живо о обрјетени татби Илијџеви. Ви же веја окрестности о Реналдје сообщите. Негли досеље многоја знаете уже. И сего писанија копију со-общају вам. Писание Губернатору сами пре-дајте. Тоју приликоју что услышите. Паки дал-шее прошение препоручите.

В Карловцје 27. Ноем. 1836.

Лукиан Мушицки
Епископ.

IX.

Честни Администратор!

Ја једва чекам, да што чуем, је ли Губер-ниум важни онај предмет — затаивание и от-чуждение игуменом Илијџем актов консистори-алних и чужих вешчеј — на пертрактацију дао

ва нарочито презес Губернума; — јели на јавну пертракцију дао, или не истражуе ли полицајним путем. Зато вам налажем, да се преко познатог вама чиновника Губерниалног о том извјестите и мене што скорие о том увједомите. Ја све мислим, да се речене ствари ту или код једног или другог и трећег, — от они људи — находити морају. Први је знак подозрјенија, да су код Реналдија, што је игумен и от вас тако да га је походио. Онет добро препоручите од мое стране оному чиновнику Губерниалному — секретару, тко ли је —, да се крјепко потруди изнаћи сљеди крађе игумнове. Може му ту чиновник полиције много помоћи. Много слуге и слушкиње издати могу, ако су што видели или чули. Увјерите се и ви сами от госпое Вуковићке, што је кћи Реналдова у дому њеном о игумену говорила. Све што сте досад — може бити — чули, и што будете чули, соопшчите оном чиновнику. О моем награжденију нек се не сумња. На мој рачун ви му оно — сотвореним зајмом, или ми абие јавивше и отовуд получивше — издати ћете моћи. Ви ми ништа нисте јавили, шта је игумен пред вама говорио, што би требало да ја знам, т. ј. касателно његовог процеса, његовог намјарениа, његове надежде. Јавите ми о том. Више ми слабост здравија писати недопушча.

У Карловцу 21. Дек. 1836.

Лукиан Мушицки
Епископ.

X.

Честни Администратор!

Поспјешите и јавите ми што ни буд о наложеном вам предметје. Зјело онгј важан јест за цјели консистористориум даже за цјелу епархију. За цјело держу, да она писанија тамо сут или поне биша. Даже и подозрјевају јако игумен посљеднеју приликоју њекија вешчи из Огулина тамо — вјеројатно к Реналдију пренесе на оставу. Јављајте убо — ашче и болше и крат — што дјелае сеја от страна Губерниума; и што и ви чуете о вејех сих.

В Карловцје 25. Дек. 1836.

Л. Мушицки
Епископ.

XI.

Честни Администратор!

В скорости оволико: Потшчитесја вејачески дознати, кои нарочно по имени бист она из та-

мошних граждан имене Матковић, коего игумен посјетити хотје, а дома не обрјете, по јелику сеј здје оногда бист. И то узнати потшчитесја, јест ли во истину он игумен в домјех Портнера, Матковића (Н. Н.) и Реналда бил? Дшчи посљедњаго говорила јест, јако он игумен во дому отца јего бил.

Јавите о том што скорјее, и ашче што во сојузје сих обстојателств знате, открите ми тоју приликоју.

В Карловцје 4. Јан. 1837.

Лукиан Мушицки
Епископ.

XII.

Честни Администратор!

Јошт једно обстојателство има во смотрении игумена Илијја, кое се у Фиуми испитати има.

Јеромонах Гарасим Мамула казао ми је, да је игумен, кад се из Огулина за Фиуму кренуо, један велики кофер понео, и тај преко два момка с кола снимати и на кола дизати дао, и тако с тим кофером у Фиуму отишао. Ја подозрјевам, да је тај кофер празан морао бити, с тим намјерением, да у њему вједома акта из Фиуме доносе; ибо би иначе он игумен, не требујући кофера, тај исти оставио био ил у Огулину или у Моравици или у Вербовском код свог љубезног пријатеља Lehrega Лалића, код ког је и на ручку био, ишавши у Фиуму. Сад от вас извјестие о том требам: јели он игумен тај кофер у ваш квартал донео био, или га је у корчми у којој је с коли морао стати, оставио. Ако је кофер у вашем квартиру био, јели га куд носио, пре него што је из Фиуме отишао. Испитајте у коју је крчму стао био, питајте ту, јели имао кофер, је ли куд тај кофер дао носити; куд нарочно? Ние могуће, да је он веуе ил због мнине визите, — у најгоре свое време — долазио тамо. — Шат што нађете к цјели. Јеже скорјее јавите ми о свему томе.

У Карловцу 29. Јан. 1837.

Л. М.

Где да стоји учитељица и где да стоје женска деца у цркви?

Написао: Ст. С. Илкић.*

Данашњим даном колико год имамо црквених општина, толико исто имамо и раз-

* Прочитано на учитељском збору сомборског протопрезвитерата.

Писац.

них обичаја, разних поступака у појединим питањима и стварима, који се често налазе у дијаметралној противности један од другога. Такав један обичај је и тај где да стоји учитељица са женском школском младежи у храму божјем, јер у том погледу још никако немамо јасног, прекаљеног, сталног и једнообразног становишта.

Питање ово заиста треба једном да се коначно реши. Захтева то добар ред, који треба да завлада у храмовима нашим, а захтева га уједно и једнообразност поступака, која такође треба да се одомаћи у храмовима и у школама нашим. Но сем ових спољашњих разлога, захтевају то и много виши духовни и васпитни интереси женскога нам подмлатка, ког ваља да однегујемо у духу аманета наших старих, у љубави према светој вери православној и пожртвовности за њезине интересе.

По мом скромном мњењу решење овога питања зависи од два главна услова, од којих је први чисто црквено-дисциплинске природе, а други је педагошког значаја. Тек ако та два услова узможемо у склад довести, моћи ћемо најлакше, а уједно и најобјективније решење, односно најјаснији одговор на горе истакнуто питање донети.

Први услов од кога зависи решење поментутога питања, као што рекох, чисто је црквено-дисциплинске природе. Ма да ово велим, мислим, да нам је за решење наведенога питања, у првome реду неопходно потребно знати, какове одредбе поставља света црква гледе тога, где да стоји женскиње у храму божјем?

И ако је по учењу светога Писма између свију чланова Цркве Христове уништена свака разлика, тако да смо по речма светога апостола Павла, у заједници Цркве Христове сви ми једно у Христу Исусу (Галат. 3, 26—28.); ипак се то јединство не може применити и на спољашње атрибуте, на спољашња обележја чланова свете Цркве, него се оно има схватити у чисто духовноме смислу, по којем су сви чланови Цркве Христове, без обзира на пол и друштвени положај, једноправни удеоничари благодатних дарова крстне жртве Сина Божјега, њоме извршенога искуше-

ња и на њојзи утемељеног Новог Завета — Царства благодати. Према томе сва спољашња обележја и сви спољашњи међусобни одношаји чланова новозаветне Цркве — у колико само нису у противности са основним идејама и начелима Хришћанства — остају и на даље нетакнути и неповређени, са којима се мора рачунати и о којима се има озбиљан обзир водити.

Овим начелом и овим уверењем руководила се је света Црква у свима прописима своје дисциплине од најстаријих времена. Ово начело наишло је на примену и у уређењу црквеног богослужења и целог спољашњег реда му. Услед тога још у првобитној хришћанској Цркви беше заведено, да женскиње имају при богослужењу стајати оделито од мушких на левој половини храма.*

С примањем науке Христове, заједно са осталим установама Цркве Христове, ми Срби смо примили и спољашње уређење црквено сасвим онако, како је оно одомаћено било код Грка, код којих се сво савршенство и сва лепота спољашњости хришћанскога богослужења у току векова развила и усавршила. И лепе, узвишене и свете установе те, чувао је наш српски народ кроз дуги низ векова свог самосталног државног и слободног народног живота, красећи и сладећи њима свој живот. Но са падом српске државе, са пропашћу српске самосталности, под тешким притиском дуготрајнога турскога ропства, наш народ не имађаше могућности, а још мање имађаше мара, да лепе установе и обичаје, усвојене са примањем хришћанства очува у свима појединостима им. Тешким приликама беше он упућен једино да сачува веру у Христа и љубав према светој науци Његовој, а све остало што е овим у вези беше као спољашњи атрибут, сутицајем наведених несрећних околности оста занемарено, јер онај, који се морао очајно борити за опстанак главе своје, не имађаше кад, да у борби тој помисли зар и на неговање, и ако лепих и узвишених спољашњих принадлежности религиозног живота свога. Великолепни хра-

* в: Г. Дебольский: Попечение православной Церкви о спасении мира. С. П. В. 1885. стр. 457.

мови, живи и раскошни сведоци љубави Србинове према вери Христовој, беху или претворени у џамије или преобраћени у згаришта. У збеговима брдским, и у пештерама калуђерским беше тада место његове молитве, зачињене уздасима и орошене сузама, које вапијаху престолу Свевишњег молећи за помоћ и спас. У таквим приликама, посве је природна појава занемарење спољашњег црквенског реда и благолепија. У каснијем добу, када Срби услед жестоког и нечовечног поступања грубих освајача потражише заклона и уточишта у земљама Аустрије и Угарске, и када улучише прилику, да могу релативно слободније исповедати своју веру; поче се код нас по ново, уз љубав к суштини Хришћанства, развијати и настојање око спољашњег уређења црквенског благолепија. Но под утицајем дуготрајног општења са варварским освајачима; по природном утицају једне — било просте или колективне — индивидуе на другу, Срби беху и нехотице усвојили од својих покоритеља и неке назоре друштвенога живота, који су се касније дали осетити и у самом религиозном животу нашем, а од којих ћемо споменути ту чињеницу, да се баш под утицајем назора о женскињу и положају Њезину у друштву развило то уверење и тај обичај, да женскињама, quasi као заповестима, у храму божјем припада место иза мушких у дну, односно у притвору храма и тај се обичај и до данашњег дана код нас — с малим изузетком — у потпуној снази одржао, дочим га код осталих православних образованих народа не налазимо.

Овим што до сада мало опширније наведосмо, хтедосмо само доказати ту чињеницу, да данашњи начин по ком је у нашим храмовима женскиње искључиво упућено на притвор, односно стражњи део храма, никако се не оснива на каквој позитивној одредби црквенскога законодавства гледе црквенске спољашње дисциплине, него да је плод страног и варварског утицаја на живот нашега народа, те да се према томе евентуална измена истога у духу дисциплине, која владаше у старој хришћанској Цркви, а и данас влада у

неким добро уређеним православним Црквама, ни најмање неби противила духу, а још мање доброј дисциплини и благом обичају црквенском.

На основу до сада реченога, по мом мњењу, могла би се досадашња разнообразност и неодређеност у погледу места у храму божјем за женску школску младеж тако нормирати, да се учитељици и повереној јој дечици одреди у храму божјем место на левој страни средњег дела храма, ниже солеје, тик уз подножје престола пресвете Богородице. Ово не само да се не би противило спољашњој дисциплини црквеној, него би шта више веома назидавајући утицало на женски подмладак, који би у светом храму видљиво стајао под заштитом и окриљем Богомајке и гледајући у Њезин прослављени свети лик, крепио се у свима врлинама женствености — будући је Она истодобно чудни узор девојачке невиности и материнске нежности.

Као други услов за решење истакнутога питања стависмо педагошки захтев у овом погледу. На име педагошка страна овога питања дала би се изразити у томе, да деца о свему ономе што у школи слушају, ваља да добијају — у колико је год више могуће — очигледних објашњења. Настава у вери је главни и средишњи наставни предмет наше школе, чијим духом има задахнут и прожет бити цео васпитни и просветни рад школин. Ну, настава у вери у првоме реду има формалну сврху, а за остварење исте, не само да служи као средство оно градиво, које се према пропису наставне основе у појединим редима народне школе са ученицима предузима, него се за њезино остварење баш самим законским наређењима захтева и прописује, да ученици и ученице присуствују и учествују у свима црквеним богослужењима, која се имају према томе сматрати не само за тајанствено него и за фактично педагошко очигледно средство, којим се код ученика буди и развија религиозно чувство, а тиме уједно помаже и развој на религиозном чувству основане љубави према Богу и ближњему. Настава у вери што је пружа школа својим васпитаницима, без живог и побожног учешћа

ученика у богослужењима, биће половна и једнострана, а према томе и неуспешна, што ће опет бити само на времену штету и вечиту погибао дотичних ученика. Да би пак богослужење у истини послужило за средство, којим се потпомаже религиозно васпитање; нужно је и психолошки је оправдано, да ученици и ученице, које по природи свога узраста још нису у стању да спонтано, медитирањем и самоудубљивањем расположе себе на молитву и дејством исте утичу на развитак и учвршћење својих религиозних осећања, — вазда стоје под непосредним утиском спољашњих величанствених богослужбених облика и обреда, који ће сами по себи разноврсношћу својом моћи привући на себе пажњу, а разуме се уз претходно објашњавање учитељево-ичино, моћи ће уједно и снажно утицати на религиозно осећање, те ће се тако помоћу истих (обрета) веома успешно остваравати развитак и учвршћење религиозног осећања, богаћење и украшавање душе детиње главним врлинама хришћанским вером, љубављу и надом, те страхом божјим, тим темељем сваке мудрости и врелом сваког доброг дела.

Буду ли женска деца са учитељицом у ком другом делу храма, нарочито пак у стражњем делу његову смештена, она у опште не ће бити у стању, да очигледно посматрају и прате свето богослужење, те ће тако лишена бити једног најјачег ослонца за побуђивање и одржавање интереса према току богослужења, а баш побуђен интерес је непоколебиви темељ живог, разумног и срдачног учешћа у самом богослужењу, а недостатак истога је узрок по душу штетне и грешне расејаности при богослужењу, из које се у првome реду рађа равнодушност, за тим немар, а најзад и грешна одвратност према самом богослужењу, која је на жалост данашњим даном у великој мери овладала нашим народом, и чије се погубне последице јасно већ опажају на грубости и тврдокорности срца, нашег до скоро нежног и болећивог народа.

Као што видимо и са педагошког је гледишта дакле не само оправдано, него и веома потребно, да учитељица са својим ученицама у храму божјем стоји у сред-

њем делу његову, ниже доле уз престол пресвете Богородице,* јер ће се тако дати ученицама прилика и могућност да могу непосредно и очигледно следити за током св. богослужења и да могу у њему побожно и разумно учествовати, чиме ће се само унапредити религиозно васпитавање женске школске младежи, те уједно и једна веома важна сврха васпитног рада у својем остварењу потпомоћи.

На темељу свега до сада реченога, по мом немеродавном мњењу, ваљало би да школска власт договорно са духовном влашћу, у горенаведеном смислу, једнообразно одреди, да свугде женска школска младеж стоји на левој страни средњег дела храма ниже доле, а природно је да ће услед тога и учитељице на том истом месту заједно са својим ученицама стајати и над њима потребан надзор при богослужењу водити. По себи се разуме, да би на том месту за учитељице ваљало неколико столова резервисаги, да се и тиме подигне углед њиховога позива пред народом и младежи. Одредбом овом постигло би се двоје, на име давала би се у овом погледу у свима храмовима наше Митрополије разлозима оправдана једнообразност, а не мање и само школско васпитање добило би тиме једно важно, моћно и сигурно средство за развијање и неговање религиозног осећања својих васпитаника, што нам је особито нужно данас, када грешна равнодушност према вери толико маха отима, да се хула на Бога и светињу чини општом, шта више и неком похвалном особинем српскога народа.

Рекох колико мислим да могах и знадох рећи, а на позванима је, да пресуде, да ли је ово моје мњење достојно, да се уважи и у живог спроведе.

У Сомбору на Лазареву Суботу 1905.

Реч две о нашем свештенству.*

У 20. бр. о. л. за прошлу годину покренуло је уредништво једно важно питање, а

* Колико је писцу ових редака познато, ово је већ с давног времена заведено у Сомбору, Осеку и Винковцима.

* Пуштајући овај чланак, и ако се у нечем са поштованим писцем и не слажемо, идућом приликом проговорићемо и сами о овом важном питању Уред.

наиме о томе: како би и најмање парохије добиле спремне свештенике?

Мило ми је било видети, да се је нашао један господин — по свој прилици свештеник — који је одмах у наредном броју на исто питање рефлектисао, и тамо о томе своје мисли изнео; но тим већма ми је било жао, да се осим њега није ама баш ни један још нашао, да се на то питање осврне и о том штогод у јавности напише и изнесе.

Од толиких наших свештеника, сем пре- часног госп. Владимира Милутиновића са чланком својим „*Наши филијали*“, не видех ни једног, да је коју реч — бар у овом јерархијском листу — о нашим верским стварима написао и које горуће питање барем покушао расветлити.

Па зашто то? Па од куд та општа апатија? Је л' код нас сваки човек толико однегован у побожности, да на свештеничку поуку спао није? Или је толико у изобиљу имаде, да је о томе и говорити сувишно? Или су свештеничке ствари и односи њихови тако сређени, да о том ни писати није вредно?!

Могао бих још вазда и вазда таквих питања ставити, на која би све само једнак одговор морао добити. Па кад би сва та питања и све те једнаке одговоре груписали и прегледали; онда би се тек уверити морали, да је апатија свештенства према свему и апатија свега према свештенству сасвим разумива и појмљива.

Г. уредник, „С. Сиона“ пита у поменутом свом чланку: како би мале и најмање парохије добиле спремне свештенике? Г. Владимир Милутиновић изнаша своје мисли о томе: како би и наше филијале до што опсежније духовне пастирске поуке дошле?. А ја пак питам: како би и наше богате и богатије, велике, веће и највеће парохије добиле спремне, способне свештенике и како би и у седиштима наших парохија верни дошли до опсежније верске поуке?

Како би се могло постићи оно идеално стање, да свака богата и велика, сиромашна, мала па и најсиромашнија парохија свакад свештеника има; како би се успело, да се сваки верни у изобиљу духовне поуке одгаја и да сваки верни тежи за тим, да се и верски васпита и васпитава?

Врло лак изгледа на ово одговор. Имајмо

добре свештенике, па је већ више, него половина постигнуто; свештеници нек' имају побожну паству, па је постигнуто и оно, што фали. А кад морамо признати, да и наше најбогатије парохије немају спремне свештенике, да верни нису у изобиљу верске поуке, шта више је једва и само местимице добијају, и кад морамо признати, да у вернима није пробуђена тежња за верским васпитањем, а свештеници да немају побожне пастве; — онда не само признати морамо, него баш потврђујемо, да, изузев мален број као изузетак, у опште немамо добро спремне и вољне свештенике и дорасле за свој свети и узвишени позив.

Врло би се пребацио сваки, који би помислио, да ништа није лакше, него да се, том на пут стане и да од већине данашњих свештеника створи узорне свештенике. Тај би у тај посао сву своју снагу узалуд утрошио, а врло би мало или скоро ништа произвео не би, јер би се морао латити да онај посао врши, што је био бар по столећа занемарен.

Што је толико дуго времена занемаривано, то оставимо да поправљају и дотеривају сами они, који су занемарени, па желимо им успешан у томе рад. Негујмо будућу генерацију нашега свештенства, и све оне узроке, који су проузроковали, да се нашем данашњем свештенству (у опште велим; јер изузетцима нека је слава и част) толико пребациги може, одклонимо. Све оне услове пак, којима би се што јаче, што образованије, што боље свештенство образовало, све те услове створимо и учинимо могућим, да се ти услови, те околности створе.

Врло би се много могло о томе говорити и писати, па заиста и нужно би било, те надам се, наћи ће се позваних људи, а ја ћу овом приликом да почнем са почетком почетка, рецимо баш од самог порекла и рођена свештениковог.

Нашем народу паштити се ваља, да што угледније, што отменије и интелигентније породице дају своју децу на свештеничку струку. Ни најмање и ни из далека не ћу, да и сенку сумње бацам на децу од родитеља виже интелигенције, шта више ни на децу самих ратара и земљоделаца. И међу таковима има и може бити врло много спремних и најспремнијих, те способних свештеника, шта више, ако се дар за свештенички чин у таквом детету види,

то не треба ни прилику пропустити, а камо ли да се таквом детету онемогући приступ свештеничком чину, а управо је донекле и нужно, да се сваки сталеж природним током помало регенерира са подмлатком нижег стаљежа.

Но како је то код нас? Највећи контингент (око 75%) наше свештеничке омладине долази од сасвим простих родитеља, оно остало тек ако долази из ниже, такозване полуинтелигенције са изузетком валда 2 — 3%, који долазе из домова праве интелегентне породице.

Па шта је резултат тога? Ништа друго него то, да се већ код богослова у великој мери олажа недостатак домаћег, кућевног васпитања, недостатак предусретљивости, учтивости, благодети и финоће, а које се скоро рећи искључиво само у отменој родитељској кући може постићи. То недостаје код великог дела студената богословије. Дечко из боље куће се у друштву таквих добро не осећа, а родитељ пак нерадо даје своје дете тамо, где овај тешко може изабрати себи круг другова једнаког кућевног васпитања. А кућевно васпитање врло велику улогу игра у животу свакога човека, а нарочито у животу једног свештеника. Другачији је углед, другачији положај, другачији видокруг, другачије су мисли, другачије је схваћање позива једног свештеника, у коме је урођено кућевно васпитање, него оног, коме то недостаје.

Са једним мојим једномишљеником у тим стварима сам се баш о томе разговарао, па одобравајући ми моје назоре.

Сравнимо само наше свештенике са официрима. Официри су увек угледнији, него наши свештеници. Мањи официри угледнији су, него мањи свештеници, а већи официри угледнији, него већи свештеници. Па јесу ли официри више школе учили, него свештеници? Не, на против, свештеник учи више школа; официр сврши четир гимназијална или реална разреда и кадетску школу, дакле управо има стручну квалификацију матуре, па са том квалификацијом постаје капетан, или кад положи изванредан стручни испит, може и до генерала доћи, а наш ђакон, капелан и парох мора да стече осим гимназијске матуре, још четир године вишег стручног академског образовања, а официр са спремом Kriegsschul-а постизава сте-

пен највишег војништва, где је меродаван у кругу највише интелигенције и аристократије. Ал' погледајмо, па ћемо се уверити, да се на официрску струку олажу деца и најотменијих родитеља, којима је урођено оно кућевно васпитање, она финоћа, онај бољи тон, они лепши друштвени и породични назови, који са тиме подижу углед свему официрском кору, па док видимо, да се официри крећу и да су радо виђени у најинтелигентнијим круговима, дотле није редак тај случај код нас, да се са нашим свештеником под сувачама подсмевају и шњиме шалу збијају, које му никако на углед његов и на одржање престижа свега свештеништва не служи. А о друштвеној рутину код многих да и не говоримо. Тога, угледа фали многим нашем свештенику, а видимо, да и само порекло пружа сарамерно велики део угледа, но јако би се варали, ако би мислили, да се тај углед и другим начином не би могао постићи, али признајемо — без мала изузетка — фактично се не постизава.

Још многе и многе околности и прилике утичу, да углед наших свештеника није онакав, какав треба да је. Узгред само да споменем: даље и стручно образовање свештениково, његово ступање у живот, његово постизање парохиског места, његове несређене плате, његова борба у животу, његови појмови о његову позиву и т. д., но то би ме све на дугачко и на широко па далеко одвело, па за сад се само са почетком морам задовољити, шта буде прилике и о даљем по времену коју прозборити.

У Сомбору, на Марков дан, 1905. г.

Б.

Тестаменти владичански.

І. Тестаменат

Максима Несторовића владике вршачког

1728—1738.

(Продужење.)

Д. Р.

1741. Априла 1. В Сент-Андреи. Знано што се нађе у сандуку свјатопочившаго Г. Епископа Шебешкаго по реду шпецифицираном:

- 2 капе от кадифе, 1 навезена
 1 тканица са с паџти
 10 марама свилени дупловани
 1 кошуља и 4 мараме рацке
 2 пара ципела
 1 пакл с турски новци
 1 сахат сребрн сас ланци
 1 шчринфле
 1 кренидл на шешир
 1 парче халб картона шчраџти
 1/2 туцета шолн с вилчана у току
 2 кренидла кармазин на шеширу
 2 пара рукавица
 7 пари чарапа у бошчи долно земски
 1 парче бела платна танка
 1 бошча
 8 пешкира бели и 1 чаршав на астал
 2 турска берата
 2 пара свилени шчринфли
 1 чаршав на постељу
 1 бројанице от Ћерибара
 шафрана неколико колачића
 2 турске књиге
 2 парчета мор чое
 1 турски чаршав свилен реснаст
 Петко Ђорђевић
 Јосиф Јорговић
 Димитрије Зудан који и писах сију
 спецификацију.

Више писание вешчи примих от преосвјашчењешаго Г. Г. Василиа Димитриевића, прав. Епископа Будимског и прочаја, на кое се и подписују

М. П. Јереј Јоан Јосифовић с. р.
 служител П.

Марта 14. 1745.

Сему писму сведетелствују хиландарски архимандрит Герасим с. р.

II. Тестаменат

МОЈСИЈА СТАНОЈЕВИЋА, ВЛАДИКЕ СЕБИШКОГ-ВРШАЧКОГ
 1713—1724.

Ва име отца и сина и свјатаго Духа. Аз смирени епископ себишки Мојсеј Станоевић, видивши себе ближе на самрти негле животу, јешче бившу у моему целому разуму, по разсмотренију положихом и на тастамент утврдихом пред частними и пошченими господари, да ако Божием изволением будемо преселници от жизни сија, молимо ваше Архиепископство Г. Ми-

трополит Мојсеј Петровић, јако ва животје моем бил јеси благодјетель милостиви, тако и по преставленију моем, епархију моју заоставшују непобрату да небисте вазбранили покупити служителми моими сапитрапие, котори јесу нареждени у тастаменту, а от того шчаби се побрало от епархие, первее на трапези и архиепископско опело и млаћим и слугами исправити, и нишчим разделити, а заоставши разделити по манастирам за сарандаре, зашто ово до сие текшее житие мое, а колми да смо својеј души шча исправили, мучно јесмо спроводили, нисмо се могли дуга ослободити, како ваше преосвјашченство сами знате и млаће мое преваручаем на милост вашого Архиепископства, да небисте их оскрбили и неисправили, но имете на них милостиво око, чесо ради ва сведетелство болшаго ради заверования, рукоју својеју подписују са шитрони нареждени

Јеромонах Михаил
 капетан Остоја
 Милош Мунтјан
 капетан Петар Новаковић
 Јач Фогарашан

ѡѡѡѡ (1724.) марта ѡ (5) У Себишу.

III Тестаменат

СТЕФАНА ЉУБИВРАТИЋА, ВЛАДИКЕ КОСТАЈНИЧКОГ.
 1728.—1737.

Слава и Благодарение опшчему творцу, Господу нашему Исусу Христу и пречистој Јего Богоматери пресвјатој Богородици и всејем свјатим, кад сице своим судбам благоизволило се представити мене овога непостојанонога и маловременаго свјета, препоручам и в руке предаем вседржитељу творцу опшчему Господу Исусу Христу моју многогрјешнују и убогују душу.

1. Прво укуп мој и погреб в манастиру Комоговини в церкви до моего брата да будет.

2. Второ спровод и опело каноти манахом, тако и всејем свјашчеником у моеј епархии по шкуду да дастсја сице же и јеромонахом в манастиру свакому по цекин једин да податсја.

3. Третие зринско поље да се опутуе,

и хришћани да се незакрате по обичају милостињу писати и преподати, понеже ово је моја најпоследња милостиња, а доста сам за ви труда и трошка поднио, и за то Јефрем протопоп Живановић и поп Филип да се подвигну покупити.

4. Жито от зринскога поља, тако и здје у двору так и у манастиру што је, полак да се прода и новци у једну суму да се поставе, а полак неимушчим и убогим да се препода.

5. Жито кад се прода, у мон. Комоговину остављам 100 фор. да се препода, сице пак 2 комада књига, коесја зову Баронее у мон. Комоговину остављам.

6. Новац готовое суме здје више неимам точију у сандуку грошићах фор. 70. Тако и у мон. Комоговини у игуменовој ћелији 150 фор.

7. От коих новац в здјешњују церков св. Архистратигов за ћемер олтарни остављам 100 фор.

Такоћер пак от књигах: за службу церковну остављам Евангелие, Апостол и октоихе и транкфион тако и душевнују вечеру, што је поп Филип однео, да принесе и у церков изда.

8. Проче књиге церковне здје у Костајници и у манастиру под печат да се поставе и здје у церкви да се храни и који брат Архиереј мој сучесор пријде, шнима да се служи.

9. На дугу што имамо, дал сам: Стојану Кавићу 200 фор. Тако пак покојному Симеону дал сам 200 фор. и 24 златних дуката, за кое препоручуем и хамапет Божиј даем, да колико прие речену суму саставе, господару Стојану и господару Лази Тулићу.

10. От исгих речени новац остављам 50 дуката златних, сваком брату Архиереју мени љубезним по 5 златних дуката, и ово 50 дуката Г. владика Василију Димитријевићу, владика Будимском да се под печат пошље, а он братиам Архиереом да разда, и мене многогрјешнаго в своих Богослшаних молитвах спомињу.

11. От опшчества илити Г. Арх. и Митрополита при мени ничто више нест, точију једна митра и трикери и дикери, кое препоручам протопопи дмитровачком

да пошље, а он Г. Николају Димитријевићу владика темишварском да преда.

12. Г. митрополиту (Вићентију Јовановићу) неимам што оставити, а и да бих имао, небих оставил, понеже доста сам труда видјел совјетујући јего, да у совјету и договору Архиерејском пребуде.

13. Г. Владика Симеону Филиповићу остављам ракт сребрни, кои ме кошта 20 цекинах, тако пак и крст мој са синжиром позлаћеним.

14. Стари Петко што ми је дужан, на здјешњују костичничку церков св. Архистратигов остављам 20 цекинах да изда, а проче да му је просто.

15. У Лици што имам књигах и проче све је пописато у тефтер, а тефтер здје у сандуку находисе.

16. Ђурак мој велики свилени поставлен жингафом, кои кошта 100 фор., блажењејшем Г. патријарху (Арсенију Јовановићу Шакабенти) остављам, тако пак и мој други ђурак от првене дамашке свилом постављен Г. патријарху и мој крст са зеленом пантником остављам да се пошље.

17. Мое халине, мојим млаћим, Мелентију, Јефрему и Нектарију остављам, и адићарци моји вишереченим служитељем и попу Владиславу остављам.

18. Друго што у сандуцима у манастиру, у игуменовој ћелији и у двору, добро да се бљуде, до прихода моего намјестника под моим печатом, само да се изваде халине за више речене млаће, тако и књижице, које им буду за потребу и друге вешчи што им је за потребу, да не просе у другога, понеже су ме вјерно послужили, и ја им остављам Благословенија, и проче мое књиге велике црковне, тако у пртенику што су свезане, и опшче народне привилегие, под моим печатом у игумена да стои, а прво мои вишеречени млаћи да узму халине и што им надлежи, а проче нека стои до прихода Г. Епископа који се буде наредно, а све мало и големо с писком да се попечати и мојим печатом да се утврди.

20. Притом паки препоручаем с овим мојим последним подписом, јелико Господам официром, малим и великим, купно и свим православним хришћаниом, во всеј

Епархии обрјетајушчимсја да би имали позор на овакове ствари, ако би кто от Г. Митрополита ил тко други почео какво насилие творити, да би бранили и недали, за које се уфам какоти нихова Екселенциа Г. Бан, тако и други да ћете какова насилия или ти печатење творити, за кое понизну службу и најпосљедњу реверенцу от своего служице грјешнаго старца нх грофовској Екселенции Г. Бану сотворјаем, и најпосљедну моју дискрецију послаам, нх Екселенции Г. Бану 2 алие велике, трећу Г. аудитору, четврту Г. секретару, пету Г. старому Орешковићу. А то препоручујући се за наше земље и сјенокоше какоти у мон. Комоговини, тако пак и здје у Костајници за ливаду што је преко Уне, около ливаде шуму, да би милостиви свој лист и декрет издали, како су се већ толико крат објећали, да буде нам и нашим сучесором, и имали цјелу надежду за то добити и мислим да нихова Екселенциа Г. Бан не ће на мање свои рјечи доћи.

21. Хинтов мој велики да се пошље у Загреб и да се с приликом прода, а моја 2 коња велика до неколико дни у Лику Мелентију да се пошљу, кому пишем што ће от њи чинити. А мала кола московска и други кони и хамови нека служе мое млаће, а млаћи да буду вјерни до прихода приходешчаго Епископа, за кое препоручуем какоти нашим млаћим тако и отцу игумену, да добри позор имају за сваке ствари Епископске.

Шчагал што се започео на ливади где се прави и да се једин крат доспие.

22. Притом најпосљеднее ми Архиерејское Благословение остављам вејем моим Благоговјејним свјашчеником такожде и офицером, купно и вејем православним Христианом, малим и великим.

Проче приврчујају ми млаћим вејем Христианом, да се неби закратили милостницу и сапоможение творити, до прихода Г. Брата, који по мојој смерти приде, јада би онди у манастиру от камена двор справио, а вам господам офицером и Христијаном остављам мое правце или ти привилегие от нашего национа са златом оправлене и цесарском руком потверћене, што сам у Бечу за скупе новце добио.

23. Моим млаћим нарећуем Г. Симеону Филиповићу доки што искупи от новаца по прилици што да поправи и даду.

24. Јакоже више рјех в седмој нумјери, речене книге в здјешнују церков остављам и јешче што би церкви от книг за потребу било, да се изда.

25. Моим млаћим служитељем попу Владиславу и покојному Симеону што сам купио кућу близ двора, за нихову от много времена мене службу вјерну, и нисам их исплатил от нумере 9. и от истих новаца што сам покојном Симеону узајмил да се речена кућа исплати и нихова во вјечито буде, понеже јакоже рјех доста су ме право и вјерно оба послужили.

26. Отцу Герману хаманет Божиј предаем, да понесе у манастир Савину петрахил и наруквице, што сам от онамо изнио, тако пак и 2 топа свиле мјетачке за 2 фелона и за 2 стихара да справи и у манастир преда за моју душу и вјечни спомен.

1737. дато в резиденции нашеј в Костајници Апр. 13.

Стефан Љубибратић с. р.
на моем исходу от тјела.

Смирени Епископ Костајнички, Зринополски, Лики и Корбави и прочих.

Р. S. Попу Василију дадох 10 цекина за трошак о мом погребу.

На полеђици је написано руком владике карштатског Павла Ненадовића, потоњега митрополита:

Сеј тестамент покојнаго преосвјашченнаго Г. Архиереја Костајничкаго хажи кир Стефана Љубибратића, принесе нам у сесију комисие наше заставник Г. Стојан Кавић у имја Г. капитана Тоше Николића, у јегоже на аманету бил, и немогшу у персони сам прити за бољезнија јего, и поп кир Владисав Кафежић на своју душу пред нами признал, да је прави оригинал и он да јест писал.

Дано у Костајници 3. Јулија 1747.

Павел Ненадовић с. р.

Епископ карлшчадски.

Сударевић с. р. протојереј Перјасички.

Максим Половић с. р. протојереј Костајнички.

Иван Јаношевић поп дубички.

Протокол.

Се посљедује слово и отвјет на милостиву заповјед патриаршеску и архиеерејску изданују 9. Јуниа 1747. от сабора архиеерејскога на ексарха кир Јефрема Марковића, которују днеш ниже положенаго датума реченому ексарху пред нами публицирахом за субшчанцију в Бозје почившаго преосвјашчењејшаго Г. архиеереја костајничког хажи Стефана Љубибратића, и он ексарх с всјаким покорним респектом јему објавленују заповед како почитавал, тако и обешчале по чистеј своеј совјести сказати и на писмо дати што и колико пријего руках от вешчеј движимих и недвижимих покојнаго господина владике Љубибратића обрјетаеџе, чтоли пак у других лиц при их руках обрјетаеџа.

Извествуетже во первых, да поп Владисав тестаменат покојнаго владике Г. Љубибратића писал, тако и теџтере от субстанции, како сам покојни Г. владика јему сказал, а он о свему болше может сказати речени поп Владисав Каџежић.

Призват бист поп Владисав да слово и отвјет даст на сие, за тестамент, за писма и теџтере, и за прочу субшчанцију, котори сице нам извјествовал: тестаменат јест писал и на аманет краински офицери у монастиру Комоговини Господину капитану Тоши Николићу предали, тогда у Комоговини монастиру и субшчанцију у сандуках обрјетајушчусе отварали и пописали, которују поп Владисав своеју рукоју јест писал, и офицери у свое руке примили, и он незнает кому су их дали, а что касаетсе за субшчанцију по високој заповједи патриаршеској и архиеерејској извјестие дати, то покорне обешчаеџе, по своеј чистој савјести, всја јаже знает о неј повод за живота и по смерти покојнаго владике Г. Љубибратића что се с њеју сотворило, извјестно пописати јелика и нам зде от уст сказао, и именуеџ зде све оне Господу офицере, кои су онде били о погребу и субшчанцију пописивали, и тестамент и субшчанцију примали и на аманет онде или где су знали оставили, а ови сунт:

кнез зрински Благое Филиповић село Шушњара,

кнез костајничке краине Пејак Вујаклија села Јошавице,
кнез костајничке краине Мијат Боројевић села того,
кнез поглинске краине Вучимир Трифунувић села Дреновца,
капитан Тоша Николић из Костајнице,
џурир костајнички Божо Стричевић,
Гајо Попић из Костајнице.

От клераже ту јесу присутствовали сиј посљедујушчи:

Протопоп костајнички Максим Поповић.

И тако ови офицери и протопопа сандуке јесу предали от субшчанције покојнаго Г. владике Јефрему Марковићу, ексарху покојнаго архиеереа на сохранение, и он оставил у игумена Комоговскога Рафаила Полимца у јего келии.

И на конец сего сесиона дадесе от нас заповед више реченому ексарху кир Јефрему Марковићу, и попу кир Владиславу Каџежићу, да више речено о субшчанцији потребита известија како су се обешчали попишут, и нам предадут.

Со сим ова сесија совершисја.

У Костајници 3. Јулија 1747.

М. П. Павел Ненадовић с. р.
епископ карлштадски.

М. П. Драгић Сударевић с. р.
протопоп перјасички.

М. П. протојереј Максим Поповић с. р. костајнички.

М. П. Иван Јаношевић с. р.
поп дубички.

* * *

1737. Априлиа 18. в мон. Комоговини. Коша.

Знаю буди свим и свакому поглавитому лицу, кому би надлежало ово писмо показати, како ми ниже подписани, по заповести и нарежденију нашего покојнаго Г. Архиеереа Г. Стефана Љубибратића бившаго Епископа Костајничкаго совокупивше се в мон. Комоговину, и робу олити субшчанцију покојнаго Г. видјети и преписати, и что је у кому сандуку, какоти от адихарах, тако пак и от книга прковних и проч., извидјесмо и преписасмо, како ниже будет јавитисе.

У 4 сандука находесе :

Перво округ Архиерејски без петрахиља.

1. Сие јест сакос и фелон биел и пла- ветан — — — — —	2
2. Стихар Архиерејски — — — — —	1
3. Наруквице са златом везене — — — — —	1
4. Појас с пафтама позлашченими — — — — —	1
5. Пребедрница са златом везена — — — — —	1
6. Трикирие и дикирие на остави код Гаје Попића — — — — —	1
7. Митра на остави код Гаје Попића — — — — —	1
8. Омофор мали и велики — — — — —	2
9. Стихар зелени дјаконски — — — — —	1
10. Службеник илити Хјеретонија мо- сковска — — — — —	1
11. Службеник илити Хјеретонија серб- ски рукопис — — — — —	1
12. Шчака Архиерејска — — — — —	1
13. Марама са златом везене са шчаке — — — — —	2
14. Бројанице црвене от мержанах и црне мање — — — — —	2
15. Мантија Архиерејска — — — — —	1
16. Црква мала сребрна и позлашчена с прочими вешчи за св. причешће — — — — —	1
17. Крста оковата мал. и вел. водичарски — — — — —	2
18. Крст мали нов позлашчен што се на врату носи — — — — —	1
19. Антиминса освјашчена — — — — —	2

От халинах :

Ђурак велики свилен поставлен жинга- фом патријархов — — — — —	1
Ђурак од дамашка црним постављен патријархов — — — — —	1
Једна халина црна црвеним поставлена — — — — —	1
Кафтан от свиле жуте — — — — —	1
Пар халина от богасие — — — — —	1
Халине от свиле 2 и појас — — — — —	1
Капа зимна њемачка от кадифе зелене — — — — —	1
Колчак от кадифе морасте — — — — —	1
Појас от кадифе црвене — — — — —	1
Кошуље 2 и свитице — — — — —	1
Пешкир заткан шарен — — — — —	1
Панагица свјатогорска — — — — —	1
Чешљаница свилена — — — — —	1
Провлака свиеће смотка — — — — —	2
Сафуна јерусалимски неколико — — — — —	2
Зерцало илити огледала — — — — —	2
Маказе от хартије велике — — — — —	1
Ибричак от тега калајни — — — — —	1

Вешчи от стола за трапезу :

Чаршафа велика за трапезу — — — — —	4
Пешкирах осталних нових — — — — —	14
Калафа с пожих от трапезе — — — — —	2
Лажница от трапезе сребрни — — — — —	6
Вилица от трапезе сребрни — — — — —	5
Лажница црни дрвени тестета — — — — —	2

От књигах :

Соборника велика московска — — — — —	2
Минеах малих на цјело љето — — — — —	12
Требника на мало и велико коло — — — — —	3
Стихологије или ирмологије мали и велики — — — — —	2
Псалтир на средње коло — — — — —	1
Књига Назианзин зовома — — — — —	1
Лексикон ил троезичник — — — — —	1
Књига рукопис зовома Дамаскин — — — — —	1
Требник стари србски — — — — —	1
Полуустав рукопис — — — — —	1
Књига зовома Авви Доротеа — — — — —	1
Евангелије велико — — — — —	1
Апостол — — — — —	1
Опшча Минеа коју дасме у Лушчанску цркву — — — — —	1
Тастамента са псалтиром — — — — —	1
Октоихи гречески и минеах — — — — —	12
Књига велика греческа, зовома Диографија — — — — —	1
Књига велика греческа, зовома историја — — — — —	1

* * *

Пусат илити рахт стар, позлашчен у
Гаје Попића на остави.Пусат други нов позлашчен на остави
код Гаје Попића.

Овому писму свидјетели :

Краишки официри :

Ја кнез Пејак Вујаклић с. р.

Ја кнез Михат Боројевић с. р.

Ја кнез Благоје Филиповић с. р.

Господари трговци Костајничани :

Божо Стричевић с. р.

Лазо Тулић с. р.

Гаврил Попић с. р.

Тоша Милин с. р.

Стојан Кавић с. р.

От манастира :

Отец игумен Рафаил

„ Стефан јеромонах.

* * *

Аз нижеподписани со сим листом ве-

домо творим, идјеже би надлежало што остаде при мени моего предсесора покојнаго Никанора Димитриевића:

1. Прво 2 сакоса, један от беле свиле со златом, а други мали, с мали цветови, прост;
2. Омофор један со образи златом везен;
3. Мантиа једна мор от кумаша;
4. Шчака једна велми ветха и кошчице многе испале.
5. Минеи мали, све 12 месеци;
6. Триод постви и пентикостариј;
7. Григориј Назианзин један;
8. Крст један не велики водични окован лажувертли;
9. Стихара 2 диаконска, један зелен а други шарен с цветовима малима;
10. Петрахил један мало со златом ветх;
11. Леген један велики;
12. Пребедрица везена со златом со образом Христовим от кадифе;
13. Наруквице црвене везене са образи;
14. Појас један мален с пафти сребрни позлашчен;
15. Један свешчник мали сребрн;
16. Голпаи илити панаџиа оковата сребрним синжиром;
17. Сахат трапезни покварен.

За сие бо по заповеданију них Г. Г. А. и М. сие твору писание свидјетелствованое, и своеручним писанием подписују и печатију потверждују.

У мон. Комоговинском, Февр. 28. 1733.

М. П. Стефан Љубибратић с. р.
Костајнички Епископ.

(Свршиће се.)

Хрватско-северинско владичанство.

Прилог историји карловачке митрополије.

(Свршетак.)

Ж.

I.

Преосвјашчењши Г. Епископе!

(Атанасију Живковићу, епископу пакрачком-славонијском).

За грунтове епископске и зданија у Северину, равна јест претензија како и за оне у Карлштату и Медку. О којој ја от овуд доволно предлагал јесм на помошч епископатом, под котораго који грунтови

надлежати имут. Но резолюция конечна дошла мње ние, да П. В. сообщити могу.

Что глав. Генерал-команда из Бјеловара грунте северинске и зданија сама прегледала и таксирала, узрок јест у оно време онде бивши Г. Епископ Јосиф (Стојановић), коему било нареждено купно с Генерал-Командом снити се, и права, по коих епископиа грунте уживала, доказати, и цјену их поставити, јако и зданиам, чиим и коликим трошком зданија поставлена; обаче он како свашчо, тако и то кришем хотјел сам таксирати, поставил онакве таксе, кое стид и срамоту характеру нашему наносит, уповал же да ће јему новци изручити се за откуп. Обаче како се видити не само да ће те надежде, но и негли и епархие под своју старост лишити се. Вашего Пр. отвјет за те грунте северинске буди да сте В. П. те грунте и зданија с предјелом вараждинскога генералата под Вашу епископију чрез своего Архиепископа и Митрополита примили, съедователъе без вједомости тогоже Архиепископа ни от них отступити, ниже на какову продаж, колми под данодајание пустити се можете, а что мње на предложение повелитеја, ја В. П. сообщити буду.

В прочем желају Вашему Преосвјашченству добраго здравија, и јесам

В. П. Благохотни слуга

Јоан Георгијевић с. р.

В Карловце 22. Марта 1773.

С. Р. Печалну вјест јавити могу В. П. да Г. обрстер Александер Рашковић 15. сего от времених во вјечнаја селенија преминаул. Вјечнаја јему радост.

II.

Истом епископу.

Вашего Преосвјашченства два дражајаја писанија сушчи ми в Карловце, исправно примил јесм.

Јелико перваго т. ј. продатисја намје раваемаго грунта епископскога в Северинѣ касаецсја, савјетовах с Г. секретаром и В. П. толико отвјетствовати могу между тјем, да понеже от високославне ц. к. Илирическе Дворске депутацие, јако надлежателства нашего никакове досеље нарочне заповјести неимјеем, а без височај-

пија јеја вједомости в таковују продају впушчатисја кроме предварителнаго објавленија, могли би негодование насљедити, сљедователње и В. П. Братство отзивајушчесја на свое надлежателство, и јако от того наставленија неимушче, от себе отразите. Правда што беловарска генералкоманда јего експеленции Г. Ар. и Митр. писала о истом дјеље, но то писание благопомјанутаго Г. Арх. во живих необрјело (т. ј. мит. Јована Георгијевића), обаче и слав. Ген. ком. у Беловару можете отвјествовати, што без полученија указа от своего надлежателства, в тое мјешатисја не љет јест, а јегда на мене о том негли администратора придет, објавити непропушчу В. П. Братсву, ашче ли же Ви сами получите, то уже имјети будете наставление далшаго у дјелу поступка.

Преосвјашченства Вашего

В Карловцје 20. Јунија 1773.

Покорњејши слуга
Мојсије Путник с. р.

Многа дјела настојат, а ја сам, а братиа прочаја немарет, пачеже брат Темишварски (Вићенгије Јовановић-Видак) кои неже прити на толикаја позиванија хошчет. За будимскаго (Арсенија Радивојевића) приах 2 декрета данас, све процесии.

II.

Истом епископу.

Занеже сверху учиненаго ради уступленија милитарству и продаи епископских северинских грунтов между В. П. и Генерал-командају и високославној илиричској Хофдепутации отсланаго расправленија, јест под 2. Сет. 1775. чрез нињепомјануту депутацију височајшаја резолюциа сљедовала, да

Перво: при бившему уступленију северинских грунтов прјамо умјереному и уже наложеному откупу количеству у 1419 фор. 45 кр. состојашчемоуеја, вејачески остати имат, и за то да ових во руки В. П. положених 1419 фор. 45 кр. таки ја от В. П. на квиту примити, половину тјех национал-фонду у неприкосовенаго Архиепископата сјаго имјенија, другују же половину карловачкому школскому фондуу в ползу

обратити, и ондје под рачун поставити имам. Прјамо тому:

Второ: Зактеваное оставление једнога грунта от 31 клафтер оној у Северину сушчој капели, јако же и намјереное пренешение чеунитскија парохии от Сјеверина, в сију капелу, и ондје приставление собственаго пароха, мјеста неимут, и да такови 31 клафтер земље милитарству равно, јакоже и прочи грунти удјелаво, прјамо равномјерному награжденију праведнија цјени устуцјатсја, такова приатија откупа цјена мње положитсја, тоја половина неприкосовенному Архиепископата имјенију, вторајаже половина карловачкому школскому фондуу такожде в ползу обратитсја, должност обаче парохиялнаја и служба Божија по нашем закону при донинешњеј северинској парохиялној церкви да набљудаетсја, за то капелу в службје Божије вње дјејствија оставити, в њеј обрјетаемија, к Богослуженију употребителнаја утвари в парохиялнују церков пренести, самое же здание обаче на каково другое общеплезное употребление, јакоже в прибјежишче болним, или оним, общини за снабдјения надлежашчим сиромехом, или за обучение јуности обратити, или тоје, ашче би с употребителним јешче материалом, и древаном граћом ползоватисја, и от квара изторгнутисја нехотјелосја, собственому паденију оставити, в сем обаче последњем случаи опасное попечение имјети надобно будет, да не би сие опустошеное здание неваљалим и бездјелним људем во убјежишче служило, и за то общеј безопасности на вред било.

Третье: Временим неунитским епископом, кои грунти сија доброју вјероју, и ашче обаче јакоже чуждее добро противоправилно притјажаша, сего притјажанија ради всјакое награждение и подат, јакоже и рест плаћаних данков годишњаго милитарскаго прихода в смотрении уже междутим умерших унијатских Господеј епископов милостивјејше отпушчатсја, само имате В. П. за оное времја, јегдо сами таковија милитарскија помоћи без прикословно платити, о чем от стране милитарске подобајушчее извјестие и сочинение Б. П. сообщитисја будут.

Того ради сију всевисочајшују резо-
луцију В. П. за вједомост и подобајущее
исполнение сообшчаја, препоручају, да из-
волите В. П. вишеречених за продате у
Северину грунтова приемлених 1419 фор.
45 кр. и пак за оних такожде милитар-
ству уступитисе и предати повељених 31
квартер земље примитисе имушчују цјену
по сигурној прилици сјемо послати ми по-
старатисја, во жеже с тјема по всевисо-
чајшеј наредби сеј управити мошчи.

В прочем — — —

Вашего Просвјашченства

В Карлевце 4. Дек. 1775.

Понизњејши слуга

Викентии Јоановић-Видак с. р.
митрополит.

Св. моћи св. првозваног Андрије

у

ЗЕМУНСКОЈ Св. НИКОЛАЈЕВСКОЈ ЦРКВИ

Д. Р.

У многим се нашим црквама налазе че-
стице од св. моћију, за које се не зна ни
ког су светитеља, ни како су доспеле у дотичну
цркву у којој се налазе.

Тако се у земунској св. Николајевској цркви
међу осталим св. моћима налазе и честице св.
првозваног Андрије, за које се није знало кад
и како су доспеле тамо.

Из доле саопштеног савременог списка види
се, да су то св. моћи св. првозваног Андрије,
које је добио св. Василије епископ за свој
манастир у Острогу, да су их Турци 1765.
однели из његовог манастира, да их је 1779.
купио Гаврило Мартиновић земунца од Тур-
чина — Арнаута — и при својој смрти оста-
вио св. Николајевској цркви у Земуну.

Јеремија се митрополит београдски спомиње
и у „Записима“ г. Љубе Стојановића 1767.
А умро је 1772.

Спис Христофоров гласи:

„Во време оно у лету 1765. јесу пошли
Турци на Церну Гору, јесу поробили манастир
један под планином у пределу Скендерскоме,
који манастир јесте обновио свети Василије епи-

скуп за време негова епископства и више мо-
настира у планини сазидао себи испосницу,
где и данас јего свето тело почива целокупно
у истој испосници.

Исти манастир Турци поарали и шчо су
нашли ствари однели сребрне и однели и мошти
свите манастира светога Андреа првозваного у
малену сандуку.

У лету 1767. јесте послан један калуђер
из манастира Острога светога Василија именом
Пајсије, рођен из Новаго, жител того мона-
стири наређен от старешине манастирског об-
штества са писмом манастирским печатом погвр-
ђено и дошао у Београд код Гаврила Марти-
новића, за шчо му је био познат, јер је Гаврило
ишао на поклонение светоме епискупу Василију
и у негову манастиру пробавио 4 дана у лету
1762., тако ја Христофор Јеремић јесам се
трефио тада код мога сародника Гаврила Мар-
тиновића на конаку, јер сам радио у Бео-
граду мој занат кујунџиски, и у вечер при
вечери поче отац Пајсије казивати, како су
Турци поробили манастир и све однели и
мошти свете, које је јошче свети Василије до-
био у време негова епископства, тако то казуе
и плаче зашчо брате сада нама наш народ
неверуе да су Турци однели, него говори сви
и кметови, да смо продали, то нам је тешко,
и веле ако ненађете сви идите из манастира,
јербо оне је нама оставио свети епискуп, тако
брате говори како ћу тражити, одговори Га-
врило, оче хоћемо отићи нашему господину
владики Јеремију, и оћемо питати и молити да
нас научи. Тако су сутра отишли заједно и
били при ручку код Господина. Господин
јесте исто допустио и казо: оче Пајсије, ја ћу
јавити народу христианима да мореш поћи
просити, и даћути церквенога сина Петра То-
пала, да ће ићи с тобом и питаћеш за свете
мошти а друго у недељу искупи из твога ви-
лаета људе, па им кажи потајно нека питају
по кућама туркиње, зашчо они иду слободно
по кућама, и тако по ученију Господина вла-
дике искупили, јера и тако јесте нашао се и
ѐра именем Сава коего кућа јест близ мона-
стира и јесте јему казао, и он отишао и зна-
емим ѐрама јавио, и тако отац Пајсије просио
по Београду дана 8 и јесте напросио гроша
61 и пара 23, и после Сава дошао и казао
да наћи не могу ништа, и тако калуђер пошао
пут Ниша и тако остави нам на аманет на

Гаврилу Мартиновићу и Сави Ђерићу. Тако јесте се случило Гаврилу Мартиновићу поћи у Немачку у Земун у лето 1770. и поче водити трговину свинарску и јесте пошао на Остружницу претерати један чопор свиња, и ту је видио тога Саву Ђеру, коме јесте кућа близу манастира светог Василија, и јесте упитао за манастир, јели зулум, јели дошао отац Пајсије и јесу ли нашли свете мошчи. Тако Сава јему одговара: брате Гавро, нисам био код куће, веће има полак године, незнам ништа, а свете мошчи јесам нашао у Београду у савској вароши у једнога Турчина — арнаутина — и јесам их целивао и познао. Тако пита Гаврило, јесу ли у ономе сандуку, Сава говори: јесу, и Турчин чисто држи и затвара чилитом, али ишче много новаца, а ја немам брате и толико немора их да прода, јер арнаутин милује таку ствар. Говори Гаврило Сави Мартиновићу, молим те Саво, доведи га у Земун и ти шним доћи, ја ћу трошак платити и више частити. Сава говори: оћу брате довести и мошчи донети, и само доћи шниме, али прије немогу него у суботу. И тако јесу дошли у суботу и мошчи донели на палисат и Гавро видио, и није се ктео растати шниме, него колико је Турчин искао, толико је платио. И онда није смео примити, него после подне изишао на фатове и Турчин оставио, а Гавро узео у лето 1779. и донео кући и прибивале код Гаврила до лета 1800. И тако се јесте случило Гаврилу, да јесте боловао много време, и није могао растати дондеже видио да хоће поћи Богу и мало је говорити могао и јесте призвао неког Анастаса церквеног сина храма светог Николаја, и јесте јему предао без сваке плате и интереса за своју душу храму светог оца Николаја и толико могао говорити и јему казаги, да су свете мошчи светог Андрије првозваног, да су донете из манастира испод Острога светог Василија, дотле је могао говорити.

Тако ја Христофор Јеремић јесам написао речи на свиделство Пајсино и Саве Ђере и Гаврила Мартиновића, који су онди били и свете мошчи с народом целивали и почитовали от толико времена. Тако и ми почитуем за свете мошчи и веруем по казивању ниовому и клањаем се светим мошчима.

Христофор Јеремић
жител земунски.

Извјештај

о седници епархиј. Конзисторије горњо-карловачке одржаној у Плашком дана 24. фебруара (9. марта) 1905. под предсједништвом Висококопреосв. госп. епископа-дијецезана *Михаила*.

Извине неких чланова о недоласку им у сједницу, узете су на знање.

Вирилни члан-протопрезватар Н. Ерцеговац положио је заклетву. — Расписан је стечај на парохију у Требињи. — С обзиром на то, што немарношћу јереја П. К. пароха у Ш. К. застаје званичење како код предпостављених му духовних тако опет и код политичких власти; надаље да се предупреду нереди у матицама, а у интересу службе и званичнога реда у парохији у Ш. К. — ријешено је: придијелити му личнога помоћника јереја М. Д. — Узет је на знање извјештај протопрезвитера И. М. о примопредаји парохије у Ш.; као извјештај јеромонаха о М. В. о примопредаји парохије у П. — Узет је на знање извјештај протопрезв. звана киринскоглинскога о болести јереја Т. Л. пароха у В. М. као и расположење учињено са пр. опслуживањем исте парохије. — Уважене су молбе јереја Љ. Б. и Ј. К., те су им подијељене у администрацију парохије у М. и В. — Притужба Ф. Р. из Д. уступљена на изјашњење јереју Ј. М. Г. а. п. у Д. — На притужбу Р. М. и др. из С. П. против онђ. свештеника, — јереја Р. Л. одређена је истрага. — Умољена је в. влада да свој отпис о награди за катихизацију на кр. наутичкој школи у Б. реализира. — Извјештај управе Н. Г., да је о. И. М. досуђену му епителију издржао, уступљен је Висококопреосв. госп. Епископу-дијецезану на благоизвољиво расположење. — Притужба Л. В. из Ј. против а. п. у Ј. о. М. М. као и притужба М. М. и др. из Х. против јереја П. В. — уступљене су им на изјашњење. — Потврђен је избор а. п. у Ј. јереја Ј. О. за пароха исте парохије. — Потврђен је избор јереја Н. Е. катихете у Г. за пароха глињскога и окруж. протопрез. К. Г. — Изјашњење пароха у Р. С. К. на притужбу М. В. и С. узето је на знање. — Умољена је в. влада за допитање награде јереју Н. Р. у сврху катихизирања V. и VI. разреда вишој пучкој школи у Слуњу. — С разлога тога, што је јереј М. О. парох у Д. својом болести зававао своју духовно претпостављену власт и тиме занемаривао своје свештеничке дужности — ријешено је: приди-

јелити му за личнога помоћника јереја Ј. М. а. п. у С. — Ријешено је осим 20 бракоразводних, у свему што тежих а што лакших до 100 предмета.

Прва крсна слава правосл. богословског семинара у Ср. Карловцима.

Дана 11. о. м. прослављена је прва крсна слава српс. правосл. богосл. семинара у Ср. Карловцима, који је стављен под покров светих равноапостољних словенских учитеља *Кирила и Методија*.

Уочи дана славе, позвао је величанствени глас новог звона саборне цркве свечаре и друге побожне на бденије, које је одслужио ректор богословије и управитељ семинара *Јован Вучковић* са великим бројем свештенства. На сами пак дан славе свечану литургију одслужио је исто тако са великим бројем свештенства професор богословије архимандрит *Иларион Зеремски*.

На св. литургији присуствовали су: *Његова Светост*, патријарх српски *Георгије*, *Његово* Високопреосвештенство епископ бачки *Митрофан* и многобројно местно грађанство. После свете литургије дочекивала је управа завода са својим питомцима своје миле званице, међу њима све карловачко свештенство једног и другог реда, преставнике местног магистрата, котарског суда, професоре богословије, директора гимназије, потпредседника богословског књижевног друштва „Слоге“ и шесторицу слушалаца богословије из старије три године.

У 1 час по подне свечари са сакупљеним званицама дочекали су пред улазом у заводске просторије *Њ. Св. патријарха српског Георгија* и *Њ. В. епископа бачког Митрофана* који дођоше у пратњи нар. цркв. и патр. тајника *Дра Л. Секулића*, управитеља двора *Његове Светости М. Летића* и свију дворјана *Његове Светости*. На улазу у семинар поздравио је *Његову Светост* управитељ црквенословенским језиком, а на улазу у вестибил питамац *Трлајић* српским језиком и бираним речима. Присутни гости и питомци клицаху *Његовој Светости*, а питомци отпеваше химну *Његове Светости*. У дворани до трапезарије осветио је свечарску водицу

парох саборне цркве окр. протопрезвитер *Ј. Јеремич* и пошто су благословљене све заводске просторије, ушла је *Његова Светост* са гостима и питомцима у трапезарију. За време ручка обавио је парох саборне цркве окр. протопрезвитер *Ј. Јеремич* обред сечења колача, који са управитељем и питомцем *Трлајићем* преломише нар. цркв. и патр. тајник *Др. Л. Секулић* и потпредседник богосл. књиж. друштва „Слоге“ *Г. Микић* богосл. III. год. Одмах затим подиже *Његова Светост* чашу у славу Богу, у спомен св. словенских учитеља *Кирила и Методија*, у славу семинарског и целог српс. народа великог добротвора *Саве Текелије*, а у здравље *Његовог Царског* и апостол. краљевског величанства **Франц Јосифа I.**, изнесавши пре тога кратку и горку историју тешкоћа и незгода семинара и нагласивши сврху семинара, а та је, да се избеже пунољци у своме развијању из мрачних, влажних и загушљивих станова; да се спрече телесне и моралне штетне последице, те да се пошаље српском народу и телесно и морално здраво свештенство. Присутни клицаху: *Живило Његово Величанство!* и отпеваху мелодиозно многолепствије по арији краљеве химне. Другу здравицу подигао је управитељ завода *Његовој Светости* патријарху српском *Георгију* спомињући велике заслуге *Његове* за цркву православну и народ српски и благодарећи му за све, напосе пак за то, што је у очинској љубави својој спрам семинара и питамаца изволио спремити чм радост неизмерну, да могу прву своју крсну славу с *Његовим* благословом и пред лицем *Његовим* провести заједно с њиме. Громко: *Живео патријарх Георгије* захори се по трапезарији а гласи лепе химне *Његове Светости* одушевише присутне на поновно клицање *Његовој Светости*. Доиста диван и дирљив приказ, оседели патријарх, поглавица цркве, добротвор народа, окружен старијим и младим појасом народним, пуним благодарности за досадање муке и добротвора и наде лепе од будућег труда и рада патријарха *Георгија!* Исти говорник поздравила затим бираним речима *Њ. Високопреосвештенству* епископу *Митрофану*. Ори се: *Живео! Његова*

Светост поздравља свечаре са сигурном надом, да ће из куће ове излазити одушевљени апостоли чисте вере православне и братске љубави српске. После тога поздрављају *Њ. Светости* окр. протојереј *Јеремић* и градски началник *Милић*.

Префект семинара, патр. архиђакон и проф. богословије *Др. В. Вујић* сликовним кићеним говором поздравља остале госте и здрави им. *Њ. Високопреосвештенство* диже здравицу гостима *слушаоцима богословије*, као заступницима богосл. омладине, која је ван семинара. Весели га што их види, јер то му је гаранција да влада братска слога између питомаца семинара и оних слушалаца богословије, који су ван семинара.

Др. Л. Секулић наздравља кратким и лепим говором питомцима. После свршенога ручка *Његова Светост* са *Његовим Високопреосвештенством* и осталим гостима пређе у просторије управитеља заводског, где се уз слушање свирке и песме веселих питомаца и његових гостију забавио до пред 6 сати, кад уз клицање и певање химне *Његова Светост* са гостима, благословивши свечаре, остави семинар и оде у двор свој.

На појутарје славе *Његова Светост*, уз многобројну асистенцију, одслужила је парастос за покој душе неумрлога добротвора *Саве Твклије*, а парастосу су присуствовали уз многе мештане слушаоци богословије и гимназије са својим професорима.

ЛИСТАК.

Вести.

Седнице автономних власти. За 16. о. м. сазват је саборски одбор у ванредну седницу.

Јубилеј. Накнадно дознајемо, да је високопреосвештени гесп. *Митрофан Шевић*, епископ бачки први дан овогод. Ускрса прославио у тишини двадесетпетогодишњи јубилеј свог свештенства. Као што је и сâм слављеник скроман, беше му и прослава скромна, тако да је за исту само најближа околина његова знала, сам слављеник пак избегавао је сваки шум и овације. У име свештенства обојега реда поздравно је слављеника архимандрит ковљски Георгије Видицки, пожеливши му дуга века, како

би свој плодотворни рад, којим је и као дугогодишњи ревностан професор богословије и као брижљиви епископ цркви послужио, наставити, и цркви и народу још дуго послужити могао. На срдачном поздраву овом захвалио се високопреосв. г. епископ топлим речима, замоливши свештенство, да га у трудном раду и позиву његовом и даље потпомаже.

Придружимо се и ми топлим жељама и поздрављамо срдачно слављенику торжество његово са жељом, да у трудном позиву свом истраје, и да милошћу Божјом дочека и педесетогодишњицу своју. Скромност његова је најлепши украс високог сана његовог, а марљиви рад и подвиг његов паћиће увек топлога признања у пастве, којој је за пастира постављен. Живео!

А. А.

Шематизам православне епархије **Далматинске и Истријске** за годину 1905. Задар, 8^о 64.

Сирота далматинско-истријска епархијска управа, као што је до сада сваке године, тако је и ове године издала свој „Шематизам“.

Наше пак богате у карловачкој митрополији, нису у стању да издају редовно своје Шематизме, па шта више ни наша митрополија.

Последњи Шематизам за митрополију имамо за 1900. годину, и ако су од тога доба наступиле у њој толике и толике промене, и ако постоји ево већ три године неки „аутономни статистичар“, који до сада није ништа изнео на јавност, и који тобоже купи грађу за Шематизам; ми никако да дођемо до њега.

По горњем Шематизму, има у далматинско-истријској епархији: 3 манастира, 5 протопопијата, 55 парохија, 3 капеланије, 83 цркве, 11290 домова, 79909 душа, 36 свештеника монашког чина, 47 световног. У пензији 6 свештеника. Из православне вере прешло у другу 5 мушких 30 женских, а из других у православцу 9 мушких 42 женских. Ко-муналних мушких школа 9, женских, 7, мешовитих 46; закладних — српских — 1 мушка, 2 женске и 1 мешовита. Број православне српске деце у свима школама 3781.

У богословији има свега у све 4 године 34 богослова.

Србаља у средњим заводима 60, у препарандији 16.

Епархија има разних заклада XXI.

Нове српске земљорадничке задруге. У *Блињској куту* у Банији; у *Дубовцу* у Славонији са неограниченом одговорношћу.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Српским књижевницима, новинарима и уметницима у Аустро-Угарској.

Висока кр. хрватско-славонијско-далматинска влада, одео за унутарње послове, у Загребу, одобрила је 9. марта 1905., под бр. 14677. правила „Змаја“, друштва српских књижевника, новинара и уметника у Ср. Карловцима.

На основу тих својих правила држало је друштво (1. 14.) маја о. г. своју прву редовну главну скупштину. У тој се скупштини друштво конституюјало, изабравши своју прву сталну управу и одборе.

С тим, дакле, ступа друштво у живот.

Пре свега обраћамо се свима Србима књижевницима, новинарима и уметницима у Аустро-Угарској и позивамо их све без разлике (аолитика је искључена правилима друштвеним) отворена срца да се упишу за чланове друштва. Ко жели да се боље упозна са намером удружења овога, нека се изволи обратити на адресу друштвенога старешине или тајника и добиће правила друштвена.

У исти мах позивамо чланове, који су се досад уписали, да уплате уписнину и чланарину. Чланарина се рачуна 1. априла о. г. Уписнина 5 круна, месечна чланарина 2 круне. Новци у опште нека се шаљу благајнику друштвеном г. Св. Коларовићу професору у Ср. Карловцима, а све иначе, што се тиче друштва „Змаја“, старешини или тајнику.

У Ср. Карловцима, 9. 22. маја 1905.

Тајник:

Старешина:

Милан Недељковић

Паја Марковић Адамов.

Читуља.

У Сомбору је умро 8. о. м. у 66. години свога живота парох сомборски Никола Киријак.

Вечан спомен брату Николи!

У Бачузи је у горњокарловачкој епархији умро 5. о. м. у 61. години свога живота парох бачуски Васо Живковић.

Покојни је поп Васо био не само примеран свештеник, него и добар стац и добар друг и пријатељ, због чега су га сви и волели, који су с њиме познати били.

И ми смо пре 17 година пријатно провели три дана у његовом дому с братом његовим високопреосвећеним Г. митрополитом Дољно-тузланским Григорјем Живковићем.

Вечан спомен брату Василију!

Послате књиге на приказ.

Рад и именик матице српске године 1904. са извештајем управног и књижевног одбора о њихову раду 1903—4. Нови Сад 8° 141 + 48.

Правила „Змаја“, друштва српских књижевника, новинара и уметника у Ср. Карловцима. Карловци 8° 12.

Летопис матице српске. Књ. 231. III. свеска за 1905. Нови Сад 8° 128. Цена 1 Кр.

Књиге матице српске бр. 11. и 12. *Западна европа и балкански народи* према Турцима у првој половини XV. века. Написао Јован Радоњић. Нови Сад 8° 299. Цена 3 Кр.

Књиге за народ, издаје матица српска из задужбине Петра Коњевића св. 113.:

Грчки мудрац Диоген. Написао П. И. Рирјак. Превео с руског Ник. Николајевић.

Нови Сад 12° 60.

Као куриозум напоменути нам је, да је у овој књижици 1. и 4. на једној хартији, а 2. и 3. на свим другој.

Тако су што могли урадити само браћа Поповићи! Архимандрит Јован Рајић (1736—1801.) Написао Владимир Голошин.

Земун 16° 128.

Књижевни оглас.

Пречасним православним српским свештеницима, учитељима и пастирима духовнога стада.

У Христу љубазна браћо! Према објави нашој од Ускрса 1904. г. јављамо, да ће обећани духовни лист за нашу искључиво пастирску праксу, под именом:

Пастыръ Добрый,

почети да изилази 1. јула 1905. г. два пута мјесечно на штампаном табаку велике осмине а уз цијену на цијелу годину 5 круна, на под године 2 к 50 п. Програм је листа овај:

I. *Проповиједи*: оригиналне или у преводу, и нацрте за проповиједи. Тиме би се наше свештенство побудило, да што ревније врши своју проповједничку дужност, а било би прилике да и старији и млађи свештеници на томе пољу огледају своју свагу.

II. *Катихизовање*: Чланци и расправе о вјероучним питањима и потребама, упутства свештенству за катихизовање и отштампавање изражених катихеза.

III. *Богослужење и требе*: Ради правилности и једнообразности свештенодјејства, истицати ће лист начин вршења у пракси и истодобно упућивати на тачно вршење устава црквенога. У случајевима по-

потребе, изложиће у листу питања и одговоре из црквено-пастирске праксе.

IV. *Пастирски рад и живот свештенички*: Чланци и објективна разматрања из прошлога и савременог живота и рада. Примери похвале врједни, као и mane и недостатци у томе животу и раду. Са те тачке, лист ће живо заступати и интересе свештенства као сталижа.

V. *Званичење*: Упознавање са постојећим црквеним и државним законским прописима, који се тичу законодавства и послова духовне природе. Осим тога лист ће оглашавати нове наредбе св. архијерејског синода, митрополијских и епархијских власти и то по могућности са коментаром догичнога референта и давати упутства у свим пословима званичне стилистике.

У „Листку“ штампаће се вијести и биљешке из црквено-школскога и просвјетнога живота.

Браћу свештенике, који се још нису пријавили за претплатнике листа, молимо, да се што прије пријаве дописницом власнику листа: *Митрофану Рајићу, протосинђелу у Пакрацу*. Преплата шаље се по примитивну првога броја. Уједно молимо браћу свештенике, да нас и морално својом сарадњом потпомогну, а радове своје да шаљу на уредника листа: *Светозара Грубача, пароха у Крижевци*. (Körös).

У Пакрацу, 10. (23). маја 1905.

Власништво и уредништво
„ПАСТИРА ДОБРОГА“.

„КРАЈ ЈЕДНЕ ДИНАСТИЈЕ“

Изашла је из штампе и разаслата је свима претплатницима

СВЕСКА ДРУГА

Садржај ове свеске:

IV. Ниш-Цариград. V. Унутрашњи рад. VI. Чиновничко питање.

Овом, другом, свеском подмирени су сви претплатници који су платили за један месец. Ако желе имати и даље свеске овога дела, нека похитају с обнављањем претплате, јер ће се трећа свеска штампати само у онолико примерака колико је продато од прве и од друге свеске.

За нове претплатнике имамо још примерака од прве и друге свеске, али према тражњи, немамо их много, а за ново издање требало би релативно много нових претплатника.

Претплатнике из иностранства, који су до сада слали преплату непосредно, молимо да од сада то чине преко својих пошта, или, ако ове ни до сада нису добиле извештај од наше поштанске управе, да и оне могу примати претплату, молимо их да поред претплате шаљу и по 15 хелера поштарине за сваку свеску.

Услови за претплату: месечно, за две свеске, динар и по за Србију, круна и по за све остале земље и уз то 30 хелера за поштарину.

Поред објављених књижара прима прет-

плату и књижарница г. Вел. Валовића у Београду.

Трећа свеска овога дела ушла је у штампу и разаслаће се свима претплатницима до 15-ог маја ог. Њена је садржина: VII „Поп добија“ VIII Краљ Милан у фронту. IX Опозиционари у служби.

ИЗВОД

ИЗ

СРПСКЕ ГРАМАТИКЕ

ЗА I. И II. ГИМНАЗИЈСКИ РАЗРЕД

САСТАВИО

ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ

изашла је из штампе. Цена је књизи 1 круна Школска књига је ова одавно понестала, и ђаци наши нису је имали, те се јако осећала потреба да се приреди ново издање што је и учињено. Г. автор није жалио труда, да ову књигу допуни и па ново преради, а српска манастирска штампарија изда.

Изашла је из штампе нова школека књига, под насловом:

ШКОЛСКА ДЕЦА

НА

СЛУЖБИ БОЖЈОЈ

УПУТСТВО

ЗА

ПРАВОСЛАВНЕ УЧЕНИКЕ СРП. ОСНОВНИХ ШКОЛА

нако да у св. цркви на богослужењима суделују

Издање Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — Цена је књизи 20 потура.

АПОСТОЛИ

ПРАЗНИЧНИ И НЕДЕЉНИ

УРЕДИО

Прота Василије Николајевић.

Цена 1 књ. брошираној К 1-50

„ 1 „ тврдо везаној „ 2—

„ 1 „ тврдо везаној у сафијану „ 2-50

Књига се може добити код Управе Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. ЕК. 10 ex 1905.

3—3 22

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију II. плаћевног разреда у *Требини*, у војнићком протопрезвитерату.

Рок компетовању оставља се до 1|14. маја 1905. год. incl.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Пашком, 24. фебруара 1905.

Председништво

СТЕЧАЈ. 1—3, 35

Расписује се стечај на место дневничара код архидијецезалне управе. С тим местом склопана је плата од 2 К на дан, коју ће своту изабрани из благајнице срп. нар. цркв. фондова а од архи-дијецезалне управе месечно у натраг добијати.

Компетенти, који могу бити Срби прав. вере, имају своје прописно инструисане молбенице сами својом руком написати и председништву архид. управе до 2. (15.) јунија поднети.

Архидијецезална управа.

У Карловцима 13. (26) маја 1905.

Председништво.

К. 276./254. ex 1905.

1—3, 34

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на упражњену парохију у Беочину V. плаћевног разреда. Рок стечају до 2. 15. јулија о. г. —

Компетенти имају своје инструиране молбенице путем надлежних протопрезв. звања овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије,

У Карловцима 22. марта (4. априла) 1905. г.

Председништво.

ЕДИКТ. 1—3, 30

На бракоразводну молбу Милке Црљеница из Соколовца против супруга јој Мате, сада непозна-боравишта, овим се речени Мато позива, да у та року од три мјесеца, рачунајући од дана првога уврштења едикта овога Епархијској конзисторији овој или сам лично предстане, или мјесто садашега свога пребивања пријави јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њега окончати.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 26. априла (9. маја) 1905. г. држане.

Председништво.

Број 437, 374 и 440 ex 1905. | Кв. 261, 279 и 284 1—3, 31

СТЕЧАЈЕВИ.

Исписују се на парохије и то: У *Треште-новцима* IV. разреда; *Лисичинама* и *Кукуљевцу* V. разреда; са роком до укључиво 17|30 јуна 1905.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем подписаној конзисторији до састанка рока поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 26. априла (9. маја) 1905. г. држане.

Председништво.

Ad бр. К. 511/410 ex 1905.

1—3, 33

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Зорке Бугарски рођ. Илић из Осека против супруга јој Милана сада непознатог боравишта расписује се едикт за 90 дана с тим, да се има поменути Милан овој конзисторији за то време од дана првог уврштења овог едикта или лично ил преко свога заступника јавити иначе ће се бракоразводни поступак и без њега наставити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 5.|18. маја.

Председништво.

Ad бр. К. 537. 648|123. ex 1905.

3—3 23

СТЕЧАЈ

на новокрејирано II. свештеничко место сист. парох. помоћника у *Гостиофинцима* са III. плаћевним разредом, без права уживања на стан. Молитељи имају своје ваљано инструјисане молбе путем надлежности поднети конзисторији овој до најдаље 21. маја (3. јуна) о. г. укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 29. марта (11. априла) 1905.

Председништво
епарх. конзисторије бачке.

К. 302/255 ex 1905.

1—3, 36

СТЕЧАЈ.

Расписује се течај на упражњену парохију у Шуљму VI. плаћевног разреда. Рок стечају до 2. (15.) јулија о. г.

Компетенти имају своје инструиране молбенице путем надлежних протопрезв. звања овој конзисторији поднети.

Из седнице архид. конзисторије.

У Карловцима 22. марта (4. априла) 1905. г.

Председништво.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Решењем црквеног одбора имају се извести разне зидарске, тесарске и столарске поправке на дољој цркви, забавишту, гостијони и Живановићевој кући. Прорачун износи 1698 К 57 филира.

Дражба ће се одржати у недељу 15. (28.) маја т. г. по подне у 3 сата.

Дражбодатељ дужан је положити 10% вадидијума. — Општина задржава право поверења подузетог рада.

Ср. Карловци 9./22. маја. 1905.

Председништво.

ЕДИКАТ.

Овим се обавијештава *Милла Гушић*, непознагога боравишта, да је њезин муж *Јосиф* покренуо против исте бракоразводну парницу код ове епарх. конзисторије, па се позива, да се у року од 90 дана, рачунајући од дана првога уврштења овога едикта у „Срп. Сион“ пријави овој власти или лично или вјеродостојно писмено или преко свога, на законит начин опуномоћенога заступника, јер ће се иначе речена парница и без ње, а на њезину штету, окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 24. фебруара 1905.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре z провиђена и като имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

6—24, 8.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленаарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленаарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела тарака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Поједини бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајени и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве шљоба се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарнице у Ср. Карловцима. 345. 1905.